Taksa plaćena u gotovu

Obitelj

BROJ 31-32
16. KOLOVOZA 1938

BRIGA NAŠIH PRETPLATNIKA OKO „OBITELJI"

Kad smo na početku ovoga jubilarnoga godišta odlučili provesti reformu »Obitelji« nastojeći da bogatstvom, raznolikošću i dotjeranošću sadržaja dademo čitateljima u jednom broju ono, što su prije dobivali u dvama brojevima, naišli smo među pretplatnicima na oduševljeno priznanje novog načina u izdavanju našeg lista. Rijetki su oni, koji su ostali hladni prema našim nastojanjima, a još rjeđi pojedinci, koji su čak zaboravili na svoje redovite dužnosti, što ih kao pretplatnici imadu prema »Obitelji«, ne plaćajući unaprijed pretplatu. Onima, koji su još otprije bili nemarni u plaćanju, već smo list obustavili, a sad ćemo provesti strogu selekciju i onih, koji su se njima u nemarnosti pridružili, jer ti onemogućuju napredak našeg lista te štetuju i onima, koji su savjesni vršioci dužnosti prema listu, te radi neplaćanja drugih ne mogu dobivati onako dotjeran list, kakav bi dobivali, kad bi i drugi pretplatnici redovito ispunjavali svoje obveze prema listu.

Već smo u nekoliko navrata donosili imena onih, koji su pokazali posebne želje i nastojanja, da »Obitelj« bude sve to bolja. Njima su se pridružili i ovi doprinijevši u fond »Obitelji«:

Po din. 50: Kopun Jelena iz M.; — po din. 30: Omladina sv. Ante Visoko; — po din. 20: Kocijan Ivan, prof. iz S.; — po din. 10: Katalinić Damjan iz K. S.; Karajčev Ljubica iz N. B.; Jurić Jakov iz V.; Dragić Dragutin iz D.; Mihaljević Antun iz V., Paus Mihovil iz K., Urik Marijana iz B., Majkovski Augusta iz S., Obitelj Blažić iz S., Herula Ilija iz P., Sojat Ćedo iz Z., Martinčić Jelka iz L., Matovinović Maja iz V. i Jelaković Anka iz P.; — po din. 5: Buila Maksimiljan iz K., Duda Antonija iz H., Merković Stjepan iz P., Bogner Ana iz D., Ferketić Julijana iz V., Filipović Rozika iz N. S., Dolenec Stefa iz K., Dabinović Marko iz D. i Kruljac Marija iz L.; — po din 3: Budalec V. iz B.; — po din. 2.50: Sladović V. iz P.; — po din 2: s. Iveković L. iz Grad., Duzbaba S. iz V., Kovač I. iz O. i Z. u. Risika; — po din 1: Marinić S. iz O.

ZNATE LI SAVJETOVATI?

PITANJA

39. Nošenje mladih kokica. Imam mnogo peradi, koju gojim radi mesa i radi jaja. Dogodi se, da mi još vrlo mlade kokice počnu nesti jaja, a onda kasnije oslabe te nisu mnogo ni za jaja ni za meso. Dade li se to prerano nošenje spriječiti? Kućanica

40. San kod djeteta. Imam više djece. Obično se veli, da djeca trebaju mnogo spavati, a neka moja djeca se ne mogu na to priučiti. Pogotovo ih ne mogu naučiti da idu rano na počinak. Da li će im to štogod škoditi? Ima li barem neko pravilo, kojeg se treba kod spavanja djece držati? Majka

ODGOVORI

31. Neiskusna domaćica Prvorazredna govedina ima crvenkasto meso, dok je slabije meso tamnije boje. Mast je u volovskom mesu uvijek bijele boje, a u kravljem je mesu žućkasta. Za juhu je bolje meso starijih životinja, dok je od mladih životinja dosta slaba juha. I. S.

32. Kućevlasnici. Trebate prije svega pronaći uzrok vlage. Ne dolazi li ona možda iz kakvog žlijeba ili se diže iz vode na tlu? U posljednjem slučaju će se možda doskočiti kanalom ili cijevlju uza zid kuće, jer će oni odstranjivati dio podrumne vode. Pokušajte premazati izloženi zid rastopinom 50 gr. običnog pčelinjeg voska u litri terpentinova ulja. K.

37. Primanje u žensku zanatsku školu. U I. pripravni razred primaju se učenice, koje su svršile najmanje četiri razreda osnovne škole, a nemaju ni jedne slabe ocjene.

U II. pripravni razred primaju se učenice: a) koje su svršile I pripravni razred: b) koje su svršile koji razred srednje ili građanske škole i imaju 13 do 15 godina života, a položile su dopunski ispit iz stručnih predmeta.

U I. stručni razred primaju se učenice: a) koje su svršile II pripravni razred; b) koje su svršile najmanje dva razreda koje srednje škole (i građanske škole), a navršit će u ovoj kalendarskoj godini najmanje 14, a najviše 16 godina života.

Za upisivanje učenice treba da ponesu: a) ispisanu Prijavu i taksiranu sa 10 dinara državne takse: b) godišnje svjedočanstvo prethodnoga razreda; za I pripravni razred svjedodžbu IV razreda osnovne škole i k tome krsni list. Uz školarinu za 1 mjesec sve učenice plaćaju 20 Din za zdravstveni fond i 10 Din za školski fond.

Upisivanje za tečaj obavit će se u vremenu od 1. do 15 rujna o. g. Tečaj traje 10 mjeseci.

38. Čišćenje ćilima. Čišćenje se ćilima najbrže i najbolje obavlja terpentinom. U toplu se vodu nalije malo čistog terpentina, u nj se zamače kefa, te se njom iščetka ćilim. Ako ga dobro istaremo, ubrzo ćemo opaziti, da smo ćilim posve osvježili. Ujedno ćemo opaziti u posudi talog od prašine iz tog ćilima. Što se tiče samog isprašivanja, valja znati, da se ćilim isprašuje samo s naličja, a s lica se samo lagano iskefa. Ćilimi, koji su s obje strane jednaki, mogu se isprašivati s obje strane, a zatim agano iščetkati. Ako tako radimo, mogu se ćilimi sačuvati dobro i dugo. I. S.

Slika na omotu:

Trubač u surle

Foto T. Dabac

OBITELJ ČASOPIS ZA HRVATSKU PORODICU
GODINA X. BROJ 31/32.
U ZAGREBU 16. KOLOVOZA 1938.

NAJVEĆE DJELO NA HRVATSKOM JEZIKU O SOVJETSKOJ RUSIJI

PRIGODOM IZDANJA DRUGOG DIJELA ROMANA RUSIJA U KONCLOGORU „BIJEG IZ KOMUNISTIČKOG RAJA“

Napisao Vinko Kos

Svaka pojedina zemlja imade povijest svojih velikih i lijepih vremena, a također i žalosnih, imade dane svoje slave, a ima-

de i dane svoga propadanja. Svaka zemlja imala je gotovo u svako doba ljude, koji su te njezine dane znali duboko osjetiti i ovjekovječiti ih svojim umjetničkim djelima.

Ruska zemlja, nekadašnja žitnica svijeta, imala je također svoje velike dane, a i velike ljude, koji su te dane ovjekovječili, ali došli su za nju i crni dani, kad je ona postala sirota puna glada i žalosti. I sada se rodio jedan njezin sin, pisac, Ivan Solonjević, koji umjetničkom rukom crta prilike te zemlje kad pati od najperverznije teorije, koju je čovječanstvo izmislilo, i koju teoriju hoće u njoj realizirati.

Mi smo ga upoznali kad je kod nas izašao prvi dio njegovog autobiografskog romana »Rusija u konclogoru« i već onda nas je osvojilo njegovo uvjerljivo i iskreno crtanje prilika u Rusiji pod komunizmom. On je sam sve to doživio i zato je mogao biti objektivan i iskren, a nije mu bilo potrebno da ocrtava pod povećalom strahote o Rusiji, jer je svaki i najmanji detalj iz toga crvenoga raja dovoljan da čovjeka napuni zgražanjem. Evo samo dvije rečenice, koje nije mogao izmisliti:

»Ja sam dospio u Medgoru u vrlo nesretno vrijeme. Tu su se baš od reda ubijala nevina djeca, reducirao se »aparat«.« (Bijeg iz kom. raja, str. 5. red. 3—5). U devetnaestom vijeku je napisao Dostojevski svoje »Zapiske iz mrtvoga doma«, koji su nenadkriljivo crtali život zatočenika onog stoljeća, a Ivan Solonjević je napisao u dvadesetom vijeku druge zapiske iz komunističkog raja u svome romanu »Rusija u Konclogoru«, od kojega je ovih dana doštampan

IVAN SOLONJEVIĆ,
pisac autobiografskog romana o Sovjetskoj Rusiji

drugi dio pod naslovom »Bijeg iz komunističkog raja«.

Kao što je Dostojevski bio nenadkriljiv u ocrtavanju života

zarobljenih u Sibiriji u devetnaestom vijeku, tako je Solonjević nenadkriljiv u crtanju prilika pod komunizmom i njegov roman »Rusija u konclogoru« su novi zapisci iz žalosnoga doma. Kod nas Hrvata još nije bilo tako dobre knjige, koja bi tolikom vjernošću i tako govorila o komunizmu, a rijetka je i u svjetskoj literaturi. Tu je ocrtan sav pakao crvenoga, komunističkog raja, tu su popisana sva nedjela komunizma. Rusija nije više među poljima punim zlatnoga žita, nego Rusija je u koncentracionim logorima. Rusija je u verigama, ona je okovana u teške lance nemilosrdnih paragrafa, i ako se tko toliko zabuni da upozori na nemogućnost tih paragrafa, taj se skida sa života ili mu se darivaju godine zatočenja u logorima, gdje je život još strašniji nego li grozna smrt.

Ivan Solonjević je čovjek velike naobrazbe, koji je komunizam promatrao iz širokog intelektualnoga horizonta. Sam je sve doživio, i bježao iz toga raja, i zato su sva poglavlja njegovog romana tako potresna i djeluju svojom jednostavnošću i iskrenošću duboko i potresno.

Knjižnica dobrih romana izdala je eto i drugi dio Rusije u Konclogoru, pod naslovom »Bijeg iz komunističkog raja«. Kao što je prvi pun zanimljivosti, tako je i ovaj pun napetosti i uzbudljivih mjesta. Ovako zrelo književno djelo, ukusno opremljeno i besprikorno prevedeno moralo bi krasiti svaku knjižnicu. Ne bi smjelo biti Hrvata, koji treba da zna, kakva avet prijeti od komunizma duši njegova naroda, a da ne pročita i drugi dio ovog jedinstvenog prikaza komunističkih načela u praksi, kojom živi ispaćena Rusija već punih dvadeset godina.

TEORIJA I PRAKSA

Napisali R. Y. Hopton i Anna Balliol

Velika svečana gozba kod profesorice društvenog vladanja nagnula se kraju. Smiješeći se, bez hitnje, opraštali su se gosti s domaćicom želeći laku noć i zahvaljujući za ugodno veče. Šutljiva posluga pomagala je damama obući kabanice i gospodi naći u garderobi šešire, ogrtače i štapove.

To je bilo zbilja uzorno veče. Divno! Kako je izvrstan bio sherry uz juhu, rizling uz ribu, bordeaux uz divljač bio je upravo pjesma. I sve bez prigovora priređeno do posljednje malenkosti, pažljivo, umjetno složeni ubrusi, u svakom jestvenik, blistavi srebrni pribor, poređani na stoljnjaku bjelkastom, kakav zna biti snijeg za najkrasnijih zimskih dana, oko tanjura sa finim zadahom vrhnje, s rubom platinove boje, upravo s tim neznatnim prestupanjem ukočenog reda, koje oživljava uređenje stola i razlikuje ga od hladne opreme službenih večera u hotelu. A okolo izabrano društvo. To je bilo veče, koje se ne zaboravlja. Nigdje najmanje pogreščice, nigdje traga hladnoće, dosade ili zlovolje.

Čuvena profesorica društvenih običaja nagradila je svakoga gosta za »laku noć i hvala za jedinstveno veče« zahvalnim osmijehom i malom umiljatošću, kao:

»Draga gospođo, kako ste ljubazni, što nas nijeste zaboravili,« i pratila ga je razasjanim pogledom, dok nije utonuo u skupu odlazećih.

Sva gospoda došla su bila u fraku, s bijelim prslukom i bijelim leptirom, dame u velikim večernjim toaletama — a ipak je među svima očuvala profesorica društvenoga vladanja prvenstvo u savršenosti oprave i nastupu, nenapadno prvenstvo, kako se pristoji domaćici.

Kad su se zatvorila vrata za posljednjim gostom, rekla je svojim blagim a ipak izraznim glasom i lakaju laku noć. A onda, zato jer pripada k dobrom odgoju, biti zahvalan za dobru dvorbu i izraziti priznanje, doda:

»Bila sam doista vrlo zadovoljna, sve je išlo bez pogreške.«

»Laku noć, madame,« odgovori lakaj s malim naklonom. Bio je doista dobro odgojen; i znao je, da se ne bi pristajalo uzornu lakaju zahvaljivati gospođi na pohvali. Njegovo veče nije se još svršilo. Preostalo je da iznese iz salona persijske mačke Etty i Quetty, i onda da ode u sobicu, gdje je, kako zahtijeva društveni običaj, čuvao srebro.

Slavna profesorica, arbiter elegancije visokoga društva, već je uzlazila graciozno po stubama. Nitko je više nije mogao vidjeti, ali prava dama nikad ne odlaže izabrano vladanje. Ni kad je sama.

Onda je navinula zvučnik radia. Za čas ga je opet ugasila i vratila se k financijskim stvarima muževim.

Usred toga neugodnog razgovora speti na stropu moljca i u žestokom napadaju na njega očepila je muža po vratu.

Tren za tim spavala je pravedničkim snom, glasno hrčući.

Ujutro skoči iz postelje. Pri tom je svukla s muža pokrivač, ali nije imala kad popraviti ga, pokriti muža ili se ogledati, da li ga nije probudila. Žurila se k pisaćem stolu, jer joj je u taj tren pala na um važna misao za društveni katehizam, koji je izrađivala:

»Ljudi zbilja dobro odgojeni,« zabilježila je, »ostaju udvorni, prijazni i pažljivi k svojoj okolini u svakom času svoga života i iza svih okolnosti.«

U duhu je pregledavala sve potankosti večera. Da. Zatekla je gospodina ministarskog savjetnika, kako jede šparogu rukama. U sebi ga je izbrisala iz slijedećeg popisa uzvanih. Tako i zvrkastu gospođu tvorničarku, koja je upala u blagovaonicu kao bomba, ne čekajući gospodina stručnog savjetnika, koji joj je nudio ruku i došao dva koraka za njom, uzdigavši obrve od tihog zaprepaštenja nad takvim pomanjkanjem takta.

Slavna profesorica duboko uzdahne. No, njeno vladanje bilo je naprosto bez prigovora. Sigurno je moglo biti i bilo je izgled svim gostima. — Upravo je zatvarala vrata od ložnice; i zajedno s njima zatvarala je i obzir na sve društvene manire, koji su kod svlačenja raspali se pravo u komade. Njeno rublje ostalo je u gužvi na podu.

Stegnula je kosu u škripac za uvojke i lice namazala noćnom kremom. Onda je bacila oko na muža, koji se zadovoljno uspavljivao poglavljem detektivskog romana i dobaci prijeko:

»Kako je, Harry, hoće li to biti bankrot ili ćeš se još moći izravnati?«

Prije nego je smogao odgovor, zaište od njega da ustane i zatvori prozor.

GOSPIN KIP NA MARKOVU TRGU U ZAGREBU

Napisao Juraj Lahner

I

Da se u starome gradu Zagrebu na Gričkim Goricama i to na njegovu najvažnijem i najčasnijemu mjestu, na samome trgu sv. Marka, postavi veliki i sjajni Gospin kip, bila je testamentorna odredba i ustanova zagrebačkoga građanina i gradskoga senatora Ivana Hijacintija[1]) u njegovu testamentu, načinjenu u Zagrebu 16 kolovoza godine 1715. Tude čitamo:

»Ostavljam četiri stotine renskih forinti,[2]) da se usred trga grada Zagreba iz tesanoga kamena podigne jedan veliki kip velikoj Majci Božjoj sa željeznom ogradom i dva druga kipa sa strane, jedan svetome Ivanu Krstitelju, a drugi Evanđelistu. Isto određujem za siromašne i koji dobro uče, te pobožne đake dvije stotine renskih forinti, koji se imadu dati na obične kamate, tako da se ti kamati svake godine upotrijebe za one od takovih đaka, koji budu svake subote pred tim kipom klečeći pjevali litanije lauretanske. Hoću pak, da se za svaku godinu odrede po četiri takova ili po šest između onih, što polaze škole, pa su pobožni i uče, i da im se dadu kamati. Ako pak te dvije stotine ne bi bile dosta za takovu glavnicu, neka im se onda dodadu još dvije stotine, tako te se glavnica podigne na četiri stotine renskih. I tako će se oni, koji tu pobožnost budu obavljali, moći podmiriti sa dvadeset i četiri forinta, koji će im se svake godine točno isplaćivati iz dobivenih godišnjih kamata. A hoću i na svaki način preporučam, da se ova pobožnost ustanovi. Ako pak za podizanje onoga kipa četiri stotine ne bi bile dosta, onda neka se dodadu još tri stotine renskih forinti, tako da se on sa sedam stotina može dostojno i dolično podići zajedno s ona dva druga spomenuta kipa.«[3])

II

Hijacinti umre god. 1724. Obveza navedenoga lijepoga oporučnoga zapisa za spomenik presvetoj Gospi na Markovu trgu prelazi poslije na Josipa pl. Magdića, vrlo odličnoga gospodina i građanina grada Zagreba,[4]) pa on godine 1740. načini s građaninom i kiparom Klaudijem Kantzom ugovor za izradbu i podizanje spomenika. O tome ugovoru imademo sačuvato ovo pismeno svjedočanstvo od rečenoga kipara:

»Ja na kraju potpisani sporazumio sam se s plemenitim i blarodnim gospodinom Josipom Magdićem, namještenim bilježnikom kod ovdašnjega c. i kr. slobodnoga grada Zagreba, glede podizanja kamenitoga spomenika sa statuama na ovdašnjemu gradskome trgu. I to ovako. Naime:

Najprvo ja se obvezujem svojim imanjem i posjedovanjem za sve i pojedino, i za materijal, što tome spada, i za podvoze. Samo što je napomenuti gospodin bilježnik obrekao, da će potrebite podvoze pribaviti za jeftiniju cijenu, jer je rečeni spomenik velik i težak. Rečeni će spomenik zajedno s kipom biti visok 30 stopa, u čemu je uračunat i postamenat. Kip iznosi u visini 7 stopa, a postamenat je 6 stopa širok. Okolo naokolo bit će ograda. Kip je Bezgriješno Začeće Marijino. Dolje naokolo spomenika dolaze slijedeći kipovi, naime sv. Josip, sv. Ivan Krstitelj, sv. Ivan Evanđelist i sv. Ivan Nepomučki.[4]a) Svaki je kip 6 stopa visok. Pored toga 4 djeteta, što drže svjetiljke. To sve od kamena, a svako (dijete) 2½ stope visoko. K

[4]a) U Hijacintijevu testamentu određuju se dvije pobočne statue, a postavljaju se uistinu četiri.

NEKADAŠNJI KIP BEZGREŠNOG ZAČEĆA MAJKE BOŽJE NA MARKOVU TRGU U ZAGREBU

[1]) Hijacinti je plemić, rođen u Madžarskoj. Bio je bilježnik i poslije podžupan varaždinske županije. God. 1709. postaje građanin grada Zagreba, zatim gradski asesor, pa senator i bilježnik. Umro je god. 1724. Imao je u Hrvatskoj lijep imetak, koji je gotovo cio ostavio za dobre i pobožne svrhe.

[2]) Renski je forint imao 80 denara t. j. sitnih srebrenih novaca. Četiri denara činila su groš.

[3]) Prijepis testamenta Hijacintijeva u arkivu zagr. kaptola, Acta saeculi XVIII., fasc. 12., br. 1., sada u zagr. drž. arkivu.

[4]) Ctr. Diurnale Cittis Zagr. 1757. i 1758., str. 76. u zagr. drž. arkivu.

tome se imadu načiniti i ukrasi na postamenat, kako to pokazuje model. I sav će rečeni posao biti uredno bijelom uljenom bojom oličen, a rubovi će na kipovima biti pozlaćeni. I to za slijedeću plaću, naime za 500 for. u gotovu novcu, t. j. prema označenome poslu i na poštenje rečenoga gospodina patrona točno i bez daljnjega traženja isplaćeno. Ja sam sve to po želji blagorodnoga i plemenitoga gospodina Josipa Magdića zaradi veće sigurnosti metnuo na papir i potvrdio sam zajedno sa spomenutim gospodinom patronom svojim potpisom. Tako jest. U Zagrebu, dne 19 travnja 1740.«[4b])

III

U Zapisniku magistratske sjednice grada Zagreba od 5. ožujka 1768. nalazimo utvrđeno, da je Gospin kip već više godina stajao na trgu sv. Marka i da su se kod njega činile javne pobožnosti prema Hijacintijevoj testamentarnoj ustanovi.

»Ovaj je magistrat,« veli zapisnik, »već vrlo često opazio, da je u službi Božjoj nastalo više nedostataka, jer u župnoj crkvi sv. Marka nema ministranata, koji moraju navadnim načinom dvoriti, kad su svečanosti. Da se daklem ti nedostaci unapredak poprave, to je zaključeno: Ona četiri dječaka, koja se iz one zaklade, što je pod upravom kaptola i (biskupskoga) vikara, a uz godišnju plaću od 12 forinti, od godine do godine srijedom i subotom uzimaju, da pjevaju litanije kod kipa Bl. Dj. M. na trgu, neka povrh toga dvore i u crkvi.[5]) I za tu službu neka imade svaki pojedini iz blagajne iste crkve 3 for., pa tako neka dobije svaki od njih za obadvije službe 6 for.«[6])

Pouzdano znademo, da se Hijacintijeva pobožnost Gospinih litanija kod Njezina kipa na Markovu trgu uzdržala sve do Godine 1784. U tabelarnom naime popisu pobožnih zaklada kaptola zagrebačkoga, sastavljenom rečene godine, dolazi i Hijacintijeva zaklada od 300 forinti za četiri đaka, što pjevaju litanije kod kipa Majke Božje na Markovu trgu.[7])

IV

Lijep opis Gospina kipa, postavljena na Markovu trgu, donosi zapisnik kanoničke vizite župe sv. Marka, obavljene 21. lipnja god. 1801. U tom se zapisniku ujedno ističe, da je taj kip dao popraviti i krasno urediti tadašnji župnik sv. Marka dr. Josip Karvančić.[8]) Zapisnik kazuje: »Na trgu se sv. Marka sjaje i ističe kip, što ga je u čast Bl. Djevici Mariji bez grijeha začetoj podigao negdašnji gradski senator Ivan Hijacinti. Kip imade ove dijelove: 1o. Ozdol je čvrsti i široki postamenat, urešen različitim skulpturama. Na njemu stoje na četiri ugla četiri statue: sv. Josipa, sv. Ivana Nepomuka, sv. Ivana Evanđeliste i sv. Ivana Krstitelja. Iz sredine se toga postamenta diže vrlo visoki stup, urešen različitim skulpturama, s romanskim kapitelom. Na njemu je kip Bl. Dj. Marije, neoskvrnjeno začete, velike visine. Ovaj je spomenik Hijacintijeve pobožnosti išao u potpunu propast. (Tako je naime sa svih strana bio oštećen i tako su kipovi sa svih strana bili otkrnuti, te nijesi smio očekivati što drugo nego propast.[9]) No sadašnji ga je župnik popravio i doveo do onoga sjaja, u kom ga sada vidimo, primivši brojne darove, a naročito od njemačke narodnosti. Ovaj je kip sa svih strana bojama temeljito marmoriziran, lik je pak Bl. Dj. Marije s kapitelom na stupu i s anđeoskim glavama pozlaćen. Napokon su one četiri statue oličene bijelom bojom, pa izgledaju kano da su od alabastra.«[10])

I godine 1810. prilikom nove kanoničke vizite župne crkve sv. Marka ističe se u zapisniku ljepota Gospina kipa na Markovu trgu. »Imade«, veli zapisnik, »i na trgu krasna kamenita statua Bezgriješnoga zaćeća, postavljena za pobožnost vjernome narodu.«[11])

V

Godine 1818. snuje zagrebački gradski magistrat, da se župna crkva sv. Marka izvana preuredi i da se tom prilikom Gospin kip prenese s Markova trga i postavi nad glavnim portalom župne crkve sv. Marka, a ostali kipovi da se namjeste uz jedna i druga javna crkvena vrata. Plan je o prenošenju Gospina kipa radi pomanjkanja sredstava propao i Gospin kip ostaje na svome mjestu.[12]) Nanovo ga daje tijekom g. 1847. i 1848. župnik sv. Marka Stjepan Pogledić privolom gradskoga magistrata temeljito popraviti i oličiti na račun župne crkve sv. Marka.[13])

[4b]) Original među spisima zagr. kaptola: Acta saec. XVIII. fasc.. 19., br. 66. Dokumenat je pisan njemački, a potpisao ga je Josip Magdić i župnik sv. Marka Juraj Juranić. Na ugovoru je Magdić redom i točno ubilježio sve pojedine svote, što je tijekom god. 1740. i 1741. dao Kantzu, dok ga nije potpuno isplatio. Na kraju je vlastoručna potvrda Kantzova, da je posvim podmiren.

[5]) Kod Gospina su se daklem kipa na Markovu trgu držale pobožnosti i srijedom i subotom, a ne samo subotom, kako je rečeno u Hijacintijevu testamentu.

[6]) Protocollum Sessionum Magistratualium 1767. do 1772., str. 52., u zagr. drž. arkivu.

[7]) Akta zagr. kaptola iz 18. vijeka, fasc. 91, br. 10., u zagr. drž. arkivu.

[8]) Karvančić je bio župnikom sv. Marka od god. 1798. do 1817.

[9]) Već se godine 1780. napominje, da je statua Bl. Dj. Marije na Markovu trgu trošna, pa gradski magistrat misli na njezin popravak. Ctr. Protoc. Sessionum Magistratualium 1779. i 1780., str. 374. i 405., u zagr. drž. arkivu.

[10]) Zapisnici kanoničkih vizita katedralnoga arhiđakonata od god. 1801. do 1810., str. 152., u arkivu nadbiskupije zagr.

[11]) L. c. str. 402.

[12]) Protocollum Actorum Magistratualium Anni 1818., broj 953. i 1227., u zagr. drž. arkivu.

[13]) Spisi grada Zagreba god. 1847., br. 4168. i god. 1848., br. 1501. i 1700., u zagr. drž. arkivu. Da je Gospina statua na Markovu trgu u to doba bila trošna, napominje i Zapisnik kan. vizite župe sv. Marka od g. 1844., str. 7., u arkivu nadbiskupije zagrebačke.

VI

Godine 1864. odlučuje grad Zagreb, da se stari Hijacintijev Gospin kip na Markovom trgu zamijeni s jednim novim i ljepšim kipom na istome mjestu. O tom izvješćuje krajem godine 1864. zagrebački »Katolički list« i piše:

»Na predlog g. Frigana, načelnika grada Zagreba, zaključilo je gradsko zastupstvo u sjednici od 21. ožujka t. g., da se na trgu sv. Marka podignuti kip Bogorodice nepokaljana začeća, buduć je već tako trošan i ruševan, da se u sadanjem stanju, dalje ostaviti ne može, izmijeni dostojnijim umotvorom, koj će odgovarati više i zagovonoj svrsi i zahtjevom boljega ukusa.

Buduć se pako takav umotvor ne mogaše nabaviti iz javnih zakladah obćine spreduljenih na dugi rok, bude istom prilikom odlučeno, potrebite u to ime troškove namaknuti dobrovoljnim prinesci, dobivanim među zagrebačkim građanima.

Neugodnoga, ali tim zaslužnijega posla sabiranja ovih prineskah prihvatio se glavom gosp. gradski načelnik; trudovanju njegovu odazvalo se toliko velikodušnih darovnikah među ovdašnjim građanstvom svake vjere, da se iz sabrane još znamenite svote, i gledeć na dalje darove, na koji se još sigurno računat dade, može kao izvjesno uzeti, da će se svi troškovi ovim putem podmiriti.

Uslied toga naručen je već kod davno poznatoga bečkoga kipara Fernkorna naš kip od tuča, a on se obveza, da će ovu naručbu naskoro izvesti. Vidjesmo naris toga kipa, pa nam je kazati, da će biti zbilja na ures trgu sv. Marka.«[14])

VII

Novi je Fernkornov Gospin kip doista naskoro poslije toga bio u Zagrebu. No godine prolaze, a novi se kip ne postavlja, pa stari Hijacintijev ostaje i dalje još nekoliko godina na Markovu trgu i čeka. Pitanje se o postavljanju novoga Gospina kipa opet pokreće god. 1868. u sjednici gradskoga zastupstva od 18. lipnja. U § 4. zapisnika rečene sjednice čitamo:

»Gospodin podnačelnik predlaže, da se već prije njekoliko godinah po gradu od Fernkorna kupljeni lievani kip djevice Marije postavi mjesto staroga kamenitoga na trgu sv. Marka. Potrebita k tomu četiri pobočna kipa dostavila bi ljevaonica Fernkornova, te pristaje na obročnu isplatu za 5 godinah.

Pošto je u tu svrhu već sakupljeno 4000 for., od kojih je preostalo gotovine poslije nabave samoga kipa 2079, to bi se ovaj preostatak zajedno sa daljnjom sakupit se imajućm potrebitom vostom upotrebit mogao za namirenje četirih pobočnih kipah i kamenitog podstavca.

Ovaj predlog bi u svojoj vjelosti primljen s uputom na gospodarski odbor.«[15])

VIII

Međutim bude stari i trošni Hijacintijev Gospin kip porušen i uklonjen s Markova trga i prije, nego je došlo do postavljanja novoga Fernkornova kipa. Bilo je to godine 1869. prilikom dolaska kralja Franje Josipa i kraljice Jelisave u Zagreb.

Govoreći o pripremama za doček vladara donose zagrebačke »Narodne Novine« od 20. veljače 1869.: »Javili smo, da je naše gradsko zastupstvo povjerilo užjemu odboru, da uredi prireme za svetčani doček Njih. Veličanstvah. Odbor ovaj držao je ovih danah prije i poslje podne sjednicu... Među inim predložio je ovaj odbor, da se vremenom oštećeni kip sv. Marije

Slika desno:
NAJSTARIJA GOSPINA SLIKA U HRVATSKIM KRAJEVIMA, UKLESANA U KAMEN, NAĐENA JE U BISKUPIJI KOD KNINA, GDJE SE PODIŽE ZAVJETNA CRKVA U SPOMEN HRVATSKOGA KRALJA ZVONIMIRA, KOJA ĆE UZ VELIKO SLAVLJE HRVATSKOGA NARODA BITI POSVEĆENA 18. RUJNA O. G.
Slika je sada u Kninskome muzeju

---

[14]) »Katolički list« god. 1864., br. 5., u Vijesniku.

[15]) Zapisnik u spisima grada Zagreba god. 1868. Ovaj podatak zahvaljujemo gosp. savjetniku Ivanu Ulčniku.

na Markovu trgu poruši i ukloni. Ovaj predlog prihvatilo je gradsko zastupstvo u jučerašnjoj sjednici tim, da po želji gradskoga župnika preč. gosp. Pogledića jamči za to, da novi kip bude za godinu danah postavljen.«

Par dana poslije toga bude ovaj zaključak zagrebačkoga gradskog zastupstva i proveden. Javljajući o pripremama za doček donosi »Agramer Zeitung« 24. veljače iste godine: »Na Markovu su trgu postavljene skele za uklanjanje statue Marijine«, a 26. veljače bilježi: »Već je uklonjena statua Marijina«.

*

Više od stotinu godina stajala je daklem Gospa visoko na sredini trga sv. Marka i gledala ozgor na svoj Zagreb. I onda je odanle ukloniše zauvijek. Dugo je i dugo poslije toga trebalo, dok je napokon i u neke nekavice novi Fernkornov Gospin kip postavljen, no na drugom mjestu, na Kaptolu, gdje stoji i sada.

TAVELIĆ ILI TAVILIĆ*?

Napisao Krsto Stošić

U šibenskim arhivalnim spisima piše se raznovrsno: Tavellich, Tavillich, Tavilleus, Tavilleo, Taviglich (Taviljić). Često u srednjem vijeku nije bilo dosljednosti u pisanju prezimena. Ima slučajeva, da je pisar jedno isto prezime na istoj stranici pisao na dva načina. Kod nas su često kancelari bili strani ljudi, koji su po miloj volji izvraćali prezimenima, sve do smiješnosti. Što se tiče riječi Tavelić, mislim da su pisari iz 16. stolj. i dalje voljeli pisati Tavilić zanešeni oblikom u latinskom i talijanskom jeziku, u kojem bi bila kakofonija, kad bi se stavljala dva e, t. j. Tavelleo, Tavelleus. Pisanje: Taviljić je po modi 15. i 16. stoljeća, kao što je bilo s drugim šiben. prezimenima kao na pr. Iljić, Pribislavljić, a kasnije dolazi Ilić, ribislavić. Nedosljednost u pisanju Tavelića opažam u svim stoljećima, ali u latinskom i talijanskom jeziku dolaze uvijek dva e, pa bi prema tome bio naglasak na i, a to našoj štokavskoj fonetici nikako ne odgovara.

U najstarijim ispravama šibenske općine, koje su iz prvih decenija 15. stoljeća, skoro redovito se piše Tavelić. Baš originalne spise s općine od g. 1430. donosio sam u šibensku biskupsku kuriju i pokazao na vrlo mnogo mjesta, gdje stoji »Tauellich«. Opazio sam, da oblik »Tavillich« dolazi češće od druge polovine 15. stoljeća pa kasnije, dakako ne uvijek dosljedno.

Evo nekoliko dokaza iz općinskog arhiva o pisanju riječi Tavelić sa e. Tako se god. 1418. piše Florij (Cvjetan) pok. Ivana, kao i kasnije na pr. g. 1433. (Svezak 4.); god. 1430. i 1433. Cvjetan pok. Petra (Svezak 5., str. 13 v, 24a, 25a, 37v); Stjepan g. 1430. (sv. 5, str. 22a i sv. 6); Klement 1438. (sv. 6); Toma 1465. (sv. 7); Nikola p. Cvjetana 1467. (sv. 7); Ivan 1472. (sv. 7); Mihovio 1472. (sv. 7), 1494. (sv. 5); Tomazij 1472. (sv. 7); Ivan p. Tome 1493. (sv. 4); Nikola 1506. (sv. 6); Jakov 1565. (sv. 7; nekad sa e, a nekad sa i), Petar 1519., 1592. (sv. 6 i 7).

Šibenski povjesničar Dinko Javorović (rukopis Trattato delle cose di Sebenico) u 16. stoljeću redovito piše: Tavelić. F. A. Galvani u knjizi o šibenskim plemićima (Il rè d'armi di Sebenico. I. Venezia 1883.) piše samo: Taviglich. O. Stj. Ivančić (povijesne crte o III. redu sv. Franje) piše: Tavilić. Poznati konventualac o. Jose Milošević, negda gvardijan u Šibeniku, dao je izraditi u ovoj crkvi drveni kor i reljef bl. mučenika, a u sakristiji sliku, gdje stoji: Bl. Nikola Tavelić. A i uopće je kod nas dosad više poznato prezime Tavelić, nego Tavilić.

---

* O tom, da li se hrvatski jerusalemski mučenik bl. Nikola Šibenčanin zvao prezimenom Tavelić ili Tavilić, postoje razna mišljenja.

SLUČAJNI IZUMI

Neke izume učinili su ljudi poslije duga traženja i mnogih pokusa, drugi su došli do njih slučajno, kad njihovi otkrivači nijesu mislili na njih. Tako je jedan brusač slučajno polio octom svoje naočale i našao nov način slikanja na staklu.

Saharin nastao je također slučajem. Kemičar Falberg radio je prije pedeset godina u laboratoriju sveučilišta u Baltimoru. Jednom je kod večere osjetio, da mu je kruh neobično sladak. Tek je dolazio od njegovih ruku, premda ih je bio umio kao obično. Potrčao je odmah u laboratorij, gdje je pregledao sve posude i retorte. Naskoro je ustanovio, da je u jednom alambiku nešto vrlo slatko. To je bio saharin, koji je tako nehotice otkrio.

I tako korisna stvar, kao što je šivaći stroj, nastao je neobičnim načinom. Izumitelj Singer sanjao je i u snu maštao o stroju, koji bi odgovarao svim njegovim željama. Najednom vidje u snu ulana, koji leti na konju položivši koplje. Zastavica na koplju vijala se iz otvora, koji se nalazio na vrhu igle, a ne na tupom kraju kao kod običnih igala. Tako je ujedno izumio stroj za šivanje.

Senefeld, izumitelj litografije, gladio je jedan dan kamen, na kojemu je htio nešto urezati. U taj čas zamoli ga mati, da brzo popiše rublje za pralju. Kako nije imao pri ruci papira, on popiše sve rublje na kamen. Kad je nekoliko dana kasnije htio pismo ukloniti, pade mu na um, da ga opere octom, i na svoje čudo nađe, da je pismo ostalo netaknuto. To je bio prvi korak do otkrića litografije ili tiskanja na kamenu.

GOSPODARSKO-DOMAĆINSKA ŠKOLA SESTARA MILOSRDNICA U SLAV. POŽEGI

Ima deset godina, što su zagrebačke sestre milosrdnice sv. Vinka osnovale u Požegi gospodarsko-domaćinsku školu za izobrazbu naših građanskih djevojaka. Škola je dosad pokazivala najbolje uspjehe. Sve svršene učenice te škole otišle su svojim domovima kao spremne kućanice i vrsne domaćice.

Obuka traje jednu školsku godinu, t. j. od 1. rujna do konca lipnja. Nakon svršene obuke polažu učenice završni ispit pred posebnim izaslanikom ministarstva prosvjete te dobivaju svjedodžbe. Sve predmete poučavaju sestre milosrdnice. Škola ima pravo javnosti.

U školu se primaju učenice od 14 do 26 godina života. Najbolje je, da učenice prije domaćinske škole svrše građansku školu ili nižu gimnaziju, ali se primaju i učenice, koje su svršile samo osnovnu školu.

Za učenice, koje pohađaju ovu domaćinsku školu, osnovan je i posebni internat, u kojem se plaća mjesečno 500 dinara. I škola i internat su smješteni usred pitome Požege, uza zeleno brdašce i krasan vrt, tako da je boravak u ovoj školi pravi oporavak za slabe i boležljive djevojčice.

Roditelji, koji sada odlučuju, kamo će poslati svoje kćeri, da nešto nauče za praktički život, ne će moći bolje učiniti, nego da ih pošalju u ovu domaćinsku školu, na koju posebnim načinom upozoravamo sve naše čitatelje i čitateljice, oceve i majke. Požega je grad, u kojem je odgojeno mnogo Hrvata i Hrvatica za solidan i koristan život u školama, što u tom našem gradu postoje. I ova gospodarsko-domaćinska škola sestara milosrdnica jedna je od tih škola te je već postigla velikih uspjeha i stekla lijep ugled. Treba se obratiti na upravu te škole još za potanje upute, pa smo uvjereni, da će mnoge majke — jer o majkama to najviše i zavisi — uznastojati, da i njihove kćeri pođu u tu školu i u taj zavod, a mogu biti uvjerene, da će tim najbolje učiniti za sreću i život svojih kćeri.

PREDSOBLJE DOMAĆINSKE ŠKOLE U POŽEGI

BLAGOVAONICA DOMAĆINSKE ŠKOLE U POŽEGI

KUHINJA *(gore)* I SPAVAONICA *(dolje)* DOMAĆINSKE ŠKOLE U POŽEGI

KAD NE ĆE ONA, JA ĆU

Napisao Robert Dieudonné

Simona mu reče:

»Pa najposlije, Eduarde, ne vidim nikakva osobitog razloga, da se udam za vas. Istina, vi mi nijeste antipatični, no ja smatram, da to nije dosta. Ne kažem vam »možda«... Ali ne kažem isto tako ni »nikada«! Zadovoljite se danas s tim odgovorom! Meni je dvadeset godina, vi nemate više od dvadeset i pet, vrijeme je pred nama. Budite razumni i nemojte praviti lice kao srdito dijete.«

Eduard joj odgovori resko:

»Da sam bogat, ne biste kolebali!«

No Simona, koja je bila razborita djevojka, nije se uzrujavala.

»Možda bih, jer, Eduarde, ako ne bogatstvo, barem je sigurnost jedan od temelja bračne sreće. Vi još nijeste osvojili nikakav položaj. Ja sam živjela uz roditelje, kojima su neprestane brige za novce razorile njihovu egzistenciju. Vjerujte, da ni velika ljubav ne odolijeva oskudijevanju!«

»Velika ljubav? Vi nikad ne ćete osjetiti velike ljubavi!« vikne on ogorčeno.

Eduard je ostavi i ode u jedan bar, gdje je počeo naručivati čašu za čašom rakije, da zaboravi svoje jade.

Jedna mala žena, koja je sjedjela za jednim od susjednih stolova uz čašu kave s vrhnjem, počne ga motriti radoznalo. Zatim odlučno ustane i ne rekavši ništa, sjedne do Eduarda.

»Dokle ćete još naručivati te čašice i zašto?«

Konobar donese ženi njenu čašu, no Eduard kao da je nije vidio ni čuo. Odluči se da naruči novu čašu rakije, no ona ga sadrža:

»Kažem vam, da će sutra biti još gore! Najbolje je sada da se uputite kući. Ja ću vas pratiti. Kad izađemo van, odmah ćete ćutjeti, da vas noge ne drže!«

Mlada žena uzdahne:

»I kad piju da se provesele, muškarci griješe. No vi niste od onih, vama nije veselo pri duši, zar ne?«

Eduard se prene:

»Da li se šalite? Ili zbilja ne dozvoljavate, da naručim još jednu čašu?«

»Ne, ne dozvoljavam!« reče odlučno djevojka. »Vi ste dosta pili, a vidi se, da niste navikli!«

On se namršti:

»Čini mi se malo smiješno sve to! Vi me ne poznate, vidite me prvi put, i usuđujete se zapovijedati! Prije svega, kako se zovete?«

»Simona,« reče djevojka.

Eduard je pogleda strogo.

»Prisegnite, da se zovete Simona!«

»Prisižem, jer je istina. Zar je toliko čudo, da se jedna žena zove Simona?«

Začudivši se Eduard progovori tužno:

»I ova isto... Simona?... Dakle ne smijem naručiti drugu čašu?«

»Ne!... Ni ovu vam ne bih dozvolila! Šta vam je napravila ona druga, da ste došli ovamo piti rakiju?«

»Ništa! Sasvim ništa! Htio sam se oženiti s njom, ali ona ne će!«

»Ne možete je siliti, kad joj se ne sviđate!«

»Rekla je, da je ozbiljnije to, što nisam bogat...«

»E, pa i sirotinja treba da živi,« primijeti mudro djevojka.

Tada se Eduard okrene k njoj, pogleda je pažljivo i zapita:

»A da li se vama sviđam?«

Ana se nasmija lijepim ustima i odgovori:

»Niste gori od svakoga drugog muškarca. No zar vanjština odlučuje, koga ćemo uzeti za muža? Nijedna žena ne bi se udala za lijepa, ali glupava čovjeka.

Kod muškarca dojam čini njegov um, njegov duh! To su muške vrline, koje ushićuju žene, kad misle da se ozbiljno vežu za uvijek! Nikakvo bogatstvo ne može se isporediti s umnim, duhovno visokim čovjekom! On ima snage da steče ne samo bogatstvo i da načini svoju družicu pravom kraljicom!... Vi ste još mlad, ali jamačno ćete napregnuti sve sile, radit ćete i postat ćete razuman muž, čovjek jaka duha! Zar nije tako?«

Rakija je zamotala glavom Eduardu i on je kao u snu slušao plamene riječi lijepe neznanke. I jedva je mogao progovoriti:

»Jako mi je drago, da se zovete Simona.«

»Da! I kad mi govorite, svejedno kao da govorite drugoj Simoni, zar ne? Ali ja se ne srdim.«

»Ne treba da se srdite.«

»Zbilja?«

»Dozvolite mi da popijem još jednu čašu.«

»Ne ću! Ako pijete, ja idem!«

On je uhvati za ruku.

»Simona, ostanite! Ili bolje, idemo!«

Platio je račun i naslonio se na ruku djevojke, da izađe iz vinotočja. I počne mrsiti nepovezane riječi:

»Ideš sa mnom, Simona... volim te, Simona.«

I kad su došli pred njegovu kuću, žena reče:

»Idite spavati. Sutra će vaše misli biti sasvim jasne i onda ćete se sigurno sjetiti mene, jer i ja se zovem Simona. I ako vaša noga ne stupi više ni u jednu krčmu, potražit ću vas i naći ću vas!«

*

Prođe nekoliko mjeseci i Eduard je bio gotovo zaboravio i jednu i drugu Simonu. Ali jedno veče dobije list, u kojemu je bilo samo nekoliko redaka:

»Ako ste zaboravili prvu Simonu i ako se još sjećate druge, dođite sutra u bar, gdje smo se sreli! Onda ćemo vidjeti!«

Drugi dan sastane se Eduard sa drugom Simonom i više je nije zaboravio. Katkad, dosta često, muškarac i ako pripada jakom spolu, treba potpore, odlučne potpore u životu od prave žene.

Ne dugo zatim Simona i Eduard vjenčaše se.

Prevedeni roman „Obitelji“

RUŽE ZELENOG OTOKA

ROMAN IZ IRSKE PROŠLOSTI — NAPISAO SAMUEL LOVER (Nastavak)

»Naravno da hoće,« Phelim će kimnuvši glavom. »Rory, premda ti ne ću poricati bistroumnost, ipak se ne mogu pokloniti tvojoj mudrosti. Time si onog zagrižljivog odvjetnika napravio svojim dosmrtnim neprijateljem.«

»Oh, znadem, ali što za to!« odvratio je Rory i nasmijao se.

»Rory, mladiću moj, prudentia (razboritost), koju su imali Latini, prudentia je jedna između kreposti,« Phelim će.

»No, prevara je glavna stvar,« Rory će.

»Ne ćeš me dakle poslušati. Magister docet, sed vos verba negligitis,« postavi se Phelim sa svojom latinštinom.

»No, tko kaže, da je razborito? Sve, za što ja odgovaram, je to, da je natpis promijenjen. Može li mi tko što predbaciti?« reče Rory.

»To se ne može kazati,« odvrati Phelim.

»I sve su napravila samo dva slova!«

»Ti si to sa dva slova tako dobro pokazao«, Phelim će, »kao i ja matematiku sa tri slova Q. e. d. Quo erat demonstra.«

»Tako mi . . ., sve mi nešto govori, da na koncu svega nadoda još Q. e. d.,« reče Rory.

»Čemu?« primijeti De Lacy.

»Jer je to, što bi se moralo pokazati,« odgovori Rory.

»Vjere mi, veseli me, što još nijesi zaboravio matematike,« pohvali ga Phelim.

»Zar to ne bi bilo odlično?«

»Ne, dragi, dovoljno teško je i ovako, kako jest,« primijeti De Lacy. »Ne pravite većega zla. Bojim se, Rory, da to nije mudro.«

»Pa ipak ne možete, a da se ne nasmijete, kad to čitate,« reče Rory.

»Ne, zaista ne,« prizna De Lacy.

»No upravo tako smijat će mu se protestanti, kad budu vidjeli spomenik. A to i želim. Ništa ne može više pogoditi tog ulizicu nego li ismjehivanje,« rastumači Rory svoj nemudri čin.

»Istina je, ali upravo zato ne će vam Sweeny toga nikad oprostiti,« javi se De Lacy.

»Najljepše pri tom je to,« smijao se Rory, »da se nikako ne će moći pritužiti radi toga, jer je rekao, da se stidi papizma. No, a zar mu nijesam poslužio?«

»Zacijelo,« odgovori De Lacy, »ali u isto ste vrijeme ono, što je Sweenya griskalo, još više naglasili.«

»Pa to sam i htio,« Rory će. »Uhvatio sam ga u vlastitu stupicu. Mali je odvjetnik bijesnio na papizam i ja sam sa dva slova uništio više, nego bi mogao župnik s dvaput toliko.«

»Na moju riječ, Rory,« smiješeći se priznade De Lacy, »mnogo ih je, koji sa čitavom abecedom ne bi mogli tekst tako temeljito promijeniti, kako ste ga promijenili vi sa cigla dva slova.«

XXI

IZ KAKVOG SU DRVA REGAN I SALAMUN

Reganova majka nije Roryu kazala, da je njezin sin izdao njega i Kathleen. Ta Regan je ipak bio njezin sin, pa je zato materinskom nježnosti nastojala sakriti ono, što je u njem bilo loše.

Upoznala je, kako je duboka njegova mržnja prema Roryu, da ga je dovela do takvoga koraka. Dok sve to toliko ne dozrije, da bi se smjelo otkriti, to znači, dok se Rory i Kathleen ne vjenčaju, molila je Rorya, da se ništa ne govori o tom, što se dogodilo. Ako bi to Reganu doprlo do ušiju, on bi kod kuće iskaljivao svoj bijes. Zato je bolje, rekla je, ostaviti ga na miru, dok sam ne uvidi, da mu bijes ništa ne pomaže. Premda Roryu nije izdala podlosti svojeg sina, ipak mu je priznala, da mu Shan nije prijatelj.

Udovica Regan sakrivala je pred Roryem izdajstvo svojeg sina, ali ga nije sakrivala pred kćerkom, kojoj je čak povjerila, kako je otkrila njegovu namjeru, da uništi nadu dvaju nedužnih

Slika desno:

FILMSKI GLUMAC NI ZA VRIJEME BRIJANJA NE SMIJE BITI NEZAPOSLEN

Ufina glumca V. Fritscha djeca ni za vrijeme brijanja ne puštaju na miru, već i tada dolaze k njemu, da ih zabavlja pričanjem i šalama

srdaca. Toga nije kćeri prikrivala već i za to, što je Kathleen neprekidno ispitivala, kako može znati, da joj je Rory vjeran, a i za to, da Kathleen bude oprezna pred bratom te mu se izda, zašto mu spletka nije pošla za rukom.

»Što bi sve učinio, kad bi doznao, da smo mu ušli u trag! Teško nama!« uzdahnula je majka.

Kathleen je morala u Reganovoj prisutnosti iz sve snage nastojati, da joj lice ne izda onoga, što joj je na srcu. Ali kako se vidjelo, Shan ipak nije bio zadovoljan. Ne što bi možda htio, da je njegova spletka otkrivena, ali činilo mu se, da nije mnogo uspio, jer Kathleen nije izgledala dovoljno nesrećna. Zato nije mirovao. Nastojao je, da Rorya što više ocrni, i to ne samo kod kuće, nego i kod ljudi.

Imade ljudi, koji su tako zavidni i podli, da ne mogu oprostiti svojemu bližnjemu, ako mu se što posreći. Takav je bio Regan. Budući da Kathleen usprkos njegovih grožnja i spletaka nije ostavila Rorya, ta se njegova mržnja još povećala. A jer ga je Rory na vašaru povrh toga još i natukao, njegova je mržnja dostigla vrhunac. Onu tučnjavu je Regan držao posebnom nesrećom. Sjećanje na nju usjeklo mu se duboko u srce, svaki dan dublje i dublje. Što se je više grizao, to je veća bila njegova želja za osvetom. A u to međuvrijeme, dok ne kucne čas osvete, marljivo je Rorya ogovarao radi događaja na vašaru.

To je radio s najvećom zlobom. Po gostionama, gdje je proboravio najviše vremena, posve je javno prezirno govorio o Mary O,More, kako ju je onaj zeleni Conolly vukao po vašaru. »Kako sam čuo, prijetio je i mr. Roryu. No, ljudi su se promijenili. Mislio sam, da je Rory pametniji, nego da proždire nešto takvo radi lijepoga obraza svoje sestre,« glasno je govorio.

Premda je bilo dovoljno takvih, koji su rado slušali ogovaranja, ipak mu nitko nije vjerovao; ta poznali su uzrok njegove srdžbe. Ali ni s takvim pogrdama nije još bio zadovoljan. Snovao je nešto još gore, da Rorya ocrni pred cijelim svijetom. Onu stvar s patkama, radi koje bi mu se samo smijali, kad bi je po istini pričao, tako je vraški prepredeno zasukao, da je iz nje skovao zločinstvo. Pričao je s onim sažaljenjem, iza kojega loš čovjek tako rado sakriva svoju zluradost. Pripovijedao je, kako mu je »žao, što se je Rory tako zaboravio, da je krao. Nikada ni u snu ne bi bio pomislio, da je Rory kadar nešto takvo učiniti i ukrasti dvije jadne patke. Zbog takve malenkosti ne isplati se zaista, da čovjek postane tatom.«

Sve to raznijelo se u nekoliko dana do susjedne župe, gdje je živio Rory. Tako zvanih dobrih prijatelja imade naime posvuda, i jedan takav pričao je Roryu, što o njemu govore.

Prvi, koji je donio ovu neugodnu novost, bio je stari kotlokrpa Salamun, koji je bio veseo, kad je komu mogao što lošega pripovijedati bilo o drugima, bilo o njemu samomu. To je bilo njegovo omiljelo oružje, koje je znao majstorski upotrijebiti.

Dogodilo se, da je onoga dana, kad su De Lacy i Rory otišli na groblje, stari Salamun posjetio udovicu O'More. Zato je imao dva uzroka: Prvo zato, da De Welskeinu pokaže, gdje stanuje De Lacy, s kojim je onaj htio govoriti, a drugo zato, jer je bio uvjeren, da će on i njegov magarac pod tim gostoljubivim krovom biti dobro posluženi.

Udovica je Salamuna prijazno dočekala. Dala mu je svježega mlijeka i kruha te kazala, neka sjedne u kut k dimnjaku, gdje je toplo i gdje može da ugrije noge, puši lulu, ukratko gdje će moći biti posve zadovoljan.

Kad je Salamun ondje pročučao nekoliko sati, postao je neustrpljiv, što se Rory toliko vremena ne vraća. Rado bi bio već otišao. Ali prije nego je Roryu namignuo, na kakav je glas prispio, da je naime veoma opasan tuđem vlasništvu, nije htio otići. Čekao je, da bi ošinuo čovjeka, pod čijim je krovom uvijek, ne samo ovoga puta, iz samog milosrđa bio tako dobro poslužen. U ovoj kući nijesu mu davali od straha kao u mnogoj drugoj, jer je Rory bio odviše odvažan momak, da bi se bojao bilo koga, a osobito Salamuna. I uprav radi togao htio ga je stari podlac ošinuti ondje, gdje se nije mogao braniti.

Od vremena do vremena stupio bi s ognjišta k vratima, da vidi, ne vraća li se već Rory.

A De Welskein ustrpljivo je čekao De Lacya. Međutim se dodvoravao Mary O'More i klanjao, kako to uopće znadu Francuzi.

Kad je Rory unišao u kuću, pozdravio je De Welskeina. Ali ovaj je bio s njime hladan i upitao ga samo za De Lacya. Rory mu je rekao, da ga je ostavio s Phelimom na groblju, gdje promatra stare nadgrobne spomenike, ali da će se svakog časa vratiti!

»Kako je, Salamune?« nagovori Rory prijazno kotlokrpu.

»Oh, tako dobro, kako mi svaki želi,« gorko odvrati Salamun.

»Kud vam se žuri? Ta još ne idete,« Rory će iz same gostoljubivosti, jer on se nije pretvarao.

»Da, da, ta siti ste me.«

»No, no,« Rory će, »poslužite se, da dulje poživite.«

»Istina, što duže živiš, to više doživiš,« odgovori Salamun i nadoda: »Hoćeš li mi dovesti magarca?«

»Zašto ne,« odvrati Rory i izađe pred kuću, gdje se zalagao magarac upravo tako, kao i njegov gospodar. Kad je na magarca bacio torbu, u kojoj su bila Salamunova klliješta, pijesak, kositar i ona tri starodavna lonca i tava, doveo ga je pred vrata, gdje je čekao Salamun. Dok je magarac čekao pred njima, stao je stari kotlokrpa pregledavati svaku pojedinu stvar, a da nije zaboravio ni na one stare zarđale lonce.

Rory ga je upitao, nije li možda nešto u redu.

»O, ništa zloga, ako je sve u redu,« odgovori Salamun.

»A zašto ne bi bilo u redu?« reče Rory. »Zar vam nijesam već toliko puta dignuo sedlo, torbu i ove lonce na magarca?«

»Jesi, sinko, jesi... samo sam pogledao; jedan, dva, tri...; samo sam pogledao, je li sve tu. U današnjim vremenima ne može se čovjek pouzdati... jedan, dva, tri,« i brižljivo ih još jedanput prebrojio, dok je polagano izgovarao »jedan, dva, tri.«

Rory je napeo uši, kad je čuo, da Salamun prebrojava i prebrojava. Ta to je zapravo njegov tajni znak za kriumčara. Jer je mislio, da je Salamun možda otkrio njegovo poslanstvo, uznemirio se i rekao:

»Što vam je, da neprestano brojite: jedan, dva, tri?«

»Oh, to su čudna vremena, mladiću,« odvrati Salamun.

»Što time mislite?«

»I čudan je svijet; tako je... jedan, dva, tri.«

»Što do vraga mislite s vašim: jedan, dva, tri?« ponovo zapita Rory, čija je bojazan rasla od časa do časa.

»O, samo sam pogledao, jesu li moje stvari još sve tu,« reče Salamun i pogleda Rorya. Ali Rory to nije razumio, jer su se njegove misli neprestano vraćale k onim tajnim znakovima, što mu ih je dao De Lacy. Nikako nije mogao razumjeti, kuda starac cilja, kad broji lonce. Kad je Salamun iznova stao brojiti: jedan, dva, tri, neustrpljivo je Rory rekao:

»Do đavola, zar opet prebrojavate vaše stare lonce?«

»Zar ima u tome štogod zla?« odgovori kotlokrpa. »Bolje je, da ih prebrojavam, nego da mi manjkaju.«

»Prebrojavate ih?« začudi se Rory i debelo ga pogleda. »Ta u svom životu nijeste nikada imali nego ta tri stara rđava lonca, koje pozna svaki u cijeloj zemlji tako dobro, te nitko ni u snu ne misli na to, da vam ih uzme, pa makar bili oni vrijedni krađe.«

»O, nekoji ljudi imadu čudan ukus u pogledu onoga, što je vlasništvo drugoga,« reče Salamun polagano izgovarajući svaku riječ za sebe. »Jedan, dva, tri... i zato bi se mogao također polakomiti za takvim loncem.«

»Đavo će se polakomiti za vama i za vašim loncem,« ljutito primijeti Rory. »Zašto bi ga trebao? Da njime lovi bijesnoga psa?«

»Možda doista,« mirno će Salamun. »A vidiš, nekoji su ljudi tako spretni, da s najvećom lakoćom ukradu par pataka, zar ne bi upravo tako mogli nestati i moji lonci?« odbije Salamun Rorya i otrovno ga pogleda.

Poput bljeska razjasnilo se u Roryevoj glavi, da ga ogovaraju radi njegove nevine šale na vašaru. Premda je zapravo bio veseo, da se je bez potrebe bojao za tajne znakove, ipak je pocrvenio i mrko pogledao. Glasom, iz kojega si čuo više uvrijeđeni ponos nego bijes, oštro je zapitao:

»Što time mislite?«

»O, ništa, ništa,« kotlokrpa će. »Jedan, dva, tri, vidim, da su još svi ovdje. Laku noć, Rory.«

»Stanite,« povikao je Rory i postavio se preda nj. »Razjasnite mi svoje besramno namigivanje i ne vrijeđajte krova, pod koji ste uvijek dobrodošli!«

»Kako, zar sam te uvrijedio?« nedužno zapita Salamun glasom, koji je bio u očitoj protivnosti s uzbuđenjem mladoga čovjeka.

»Nejasno namigujete,« reče Rory.

»Onda si rasvijetli,« besramno je odgovorio Salamun i pograbio magarca za uzde, da će otići.

»Al ovako ne ćete poći,« presiječe mu put Rory, koji je izgubio ustrpljivost. Ali to je ipak učinio tako, te se je vidjelo, da poštuje starost.

»Što, i ljude ćeš na putu zaustavljati?« reče kotlokrpa dubokim, zlobnim grohotom. »Doista, ti praviš velike korake,« i pokuša, da prođe mimo Rorya, koji se više nije mogao svladati.

KOD RUČNOG RADA
Naslikao Monvoisin (1793.—870.)

»Neka đavao uzme tvoj zloban jezik, ti podli tate,« izdere se Rory. »Kako se usuđuješ kazati nešto takvo sinu poštenoga oca! Na putu zaustavljaš... patke krađeš! Zar ti je Regan, čovjek crne duše, rekao, da sam ukrao patke!«

»Oh, ti dakle znadeš to!« polagano reče Salamun.

»Znadem,« reče Rory, koji je tad uvidio njegovu nakanu. »Sreća tvoja, što si u godinama, kad više ne možeš biti, ti stara ruševino! Inače bih te udario, da se nikad više ne digneš! Gledaj, da se pokupiš, ti stari gade!« i gurne ga od sebe.

Salamun je zateturao unatrag i njegovi su lonci zaštropotali, kad je udario u njih. Kad se je uhvatio, potjerao je svog magarca. Zatim se okrenuo i još jedamput Roryu zlobno u obraz dobacio:

Roman se nastavlja na str. 448.

NAJSLAVNIJI SLIKAR KRVOLOČNE HERODIJADE

CARLO DOLCI, VELIKI TALIJANSKI SLIKAR 17. STOLJEĆA

Napisao Kalist Perinić

Poznati katolički slikar Carlo Dolci rodio se u Firenci 25. svibnja 1616. od siromašnih roditelja. Njegov strogo religiozni odgoj imao je kasnije utjecaja na njegovu umjetničku djelatnost kao i na njegov osjećajni karakter. U 9 god. života stupio je u atelje Jakova Vignali. Tu je njegov talenat došao do izražaja pa su se za siromašnog Dolcia zanimali mnogi mecene, a među ostalim i članovi kuće De Medici. I sam veliki slikar Matteo Roselli, kod koga je Dolci kasnije prešao, vidljivo je usavršio znanje talentiranog Dolcia.

Iz njegovih kompozicija provire sva mistika religioznih osjećaja pobožnih Bratimstva, koja su utjecala na njegov karakter i rad. Dolcijeva sklonost, da stvara djela nabožnih figura naišla je na vanredan odaziv. Njegove Madone, nježne glave, turobne dispozicije duša njegovih Marija i Magdalena sa svetačkim smirenjem i blaženstvom, odgovarale su ukusu onog doba. Nadahnut dubokim vjerskim čuvstvom i pun religiozne prоćućenosti zanašao se pred djelima umjetnika rane renesanse, koji su slikali isključivo djela, koja su se odnosila na Boga i Vječnost. A XV. i XVI. stoljeće dalo je više takvih majstora po talijanskim gradovima Firenze, Pisa, Siena itd. Po svojim visokim umjetničkim odlikama ističe se u to doba i Dominikanac fra Angelico da Fiesole. Kad je Dolci g. 1646. bio primljen u Akademiju (Firenze) — u počast duboke religiozne slikarske umjetnosti, započe tu i dovrši veliko majstorsko djelo, sliku umjetnika redovnika fra Angelica.

Dolci se istakao i kao slikar portreta. U 60 g. života bio je pozvan u Innsbruck. Tamo je portretirao zaručnicu cara Leopolda I. Nadvojvodkinju Klaudiju Felicitas.

Umro je u Firenci 17. siječnja g. 1686. Dolci je ostavio samo uljene slike. Neke se čuvaju u galeriji Pitti, Firenze. Među njima su »Pokajnik Petar« i »sv. Andrija u molitvi prije mučenja«.

U carskoj galeriji u Beču čuva se »Madona sa Djetešcem«, »Mater Dolorosa«, »Hrist blagosilje kruh« i alegorična slika »Iskrenost«. Neke se slike nalaze i u engleskim privatnim kućama.

Dva veoma lijepa i vrlo značajna umjetnička Dolcijeva djela i to: »Sveta Cecilija za orguljama« nalazi se u galeriji u Drezdenu, a »Herodijada sa glavom sv. Ivana«, koja je nekada resila dvore stare dubrovačke vlastele, nalazi se u našem Zagrebu kao privatni posjed. Ta Dolcijeva umjetnina velika je (136×115) uljena slika, sa originalnim masivnim okvirom. I Oskar Wilde (Uajld), najoriginalniji engleski pisac 19. vijeka, uzeo je Herodijadu za siže svoje drame »Salomè«.

Wilde na svoj originalan način stvaranja zalazi i u povijesne događaje, gdje umije da otkrije novu još neopaženu crtu i psihološki problem. On u svojoj drami »Salomè« poznatoj biblijskoj priči prilazi sa čisto svog originalnog stanovišta. Radi toga se je proti izvedbe »Salomè« u našim kazalištima (osobito u Beogradu) bio digao oštar protest, jer se u »Salomi« vrijeđa pietet prema sv. Ivanu i ne daje gledaocu nikakve duševne hrane.

Naša slika prikazuje Dolcijevu »Herodijadu sa glavom sv. Ivana«. U toj umjetničkoj invenciji su izražene sve negativne skrajnosti ljudskih osjećaja: prkosa, oholosti, mržnje i osvete.

Kompetentni faktori u Zagrebu, koji su imali prilike, da razgledaju original te slike ustanovili su, da je slika uzdržana i sačuvana u odličnom stanju. Tako su se isto izrazili i Državna galerija u Firenzi te čuveni talijanski historik umjetnina u Rimu Com. Adolfo Venturi, kojemu je i Galerija slika u Zagrebu poslala veći broj fotografija slika talijanskih majstora za stručnu pregledbu.

Slika lijevo:

HERODIJADA S GLAVOM SV. IVANA KRSTITELJA

Naslikao Carlo Dolci

(Slika vlasništvo Kalista Perinića)

JEDAN AUTO I PET PRIJATELJA

Napisao Mihajlo Zoščenko

Bio sam, nema dugo, kod jednoga prijatelja inženjera, koji ima auto marke Gaz. Na moga znanca imao je taj vlastiti auto poguban utjecaj. Prije je bio sasvim ljubazan čovjek, ali sada kao da je postao drugi. Sve mišljenje i nastojanje upravio je na produkciju automobila. Kad su gosti ustrajali do tri u jutro slušajući njegovo pripovijedanje o osobitostima ove ili one marke, ustali su konačno da odu. Tada bi rekao domaćin smiješeći se:

»Vidite, dragi moji gosti, da ste sad gdje drugdje u posjetu, morali biste kući pješice kasati. Ali od mene odvest ćete se kući u autu. Što kažete na to?«

Gosti izraziše svoje oduševljenje. I gostoprimac reče:

»Ne znam, kako bih vam kazao, ali osjećam se kao sasvim izabrana čovječja jedinica, oko koje se vrti sav svijet. Tako ću sad telefonirati mome šoferu, da vas odveze mojim autom.«

Ode k telefonu, onda se vrati i reče uzdahnuvši:

»Odmah će auto biti ovdje. Jedina teškoća je u tom, što stanujemo u drugom dijelu grada, nego gdje je garaža, a šofer stanuje u trećem dijelu grada. Uostalom nije odviše daleko: petnaest do dvadeset minuta pješice.«

»Ali, Nikola,« reče njegova žena, »pa mogao si reći šoferu, da uzme taksi. Tako bi za čas bio u garaži.«

»Vidiš, to je istina,« reče domaćin. »Ja uvijek zaboravljam, da je to zgodnije. Odmah ću još jednom zvati šofera.«

Jedan gost reče:

»Slušajte, u taksiju, koji ima uzeti vaš šofer, mogli bismo se radije odvesti kući.«

Ova misao iznenadi gostoprimca u neku ruku.

»Kako to zamišljate?« užestio se. »Imati vlastiti auto, pa se voziti u taksiju? Ne, to ne mogu dopustiti.«

»Čekali smo strpljivo auto. Za deset minuta zazvoni telefon.

»Šofer kaže,« obrati se gostoprimac k nama, »da ne može naći taksija. Morao je trčati do željezničke stanice, ondje je našao taksi, ali šofer nije htio voziti: taj smjer nije mu odgovarao. Ja ću odmah svome šoferu naložiti, da ide u središte grada i ondje uzme taksi.«

Jedan gost reče: »Zbilja, pa zašto se ne bismo odvezli u taksiju, koji će vaš šofer sada pogoditi?«

»Vidite, to mi ne bi uopće palo na um!« klikne gostoprimac. »Odmah ću zvati šofera i kazati mu, da s taksijem dođe ovamo i odveze vas u garažu i odanle vas mojim autom otpremi kući.«

Kad je domaćin šoferu dao naloge, vrati se i pripovijedao je o prednostima prometa uopće. Dvadeset minuta kasnije stajao je taksi pred vratima. Gosti i gostoprimac izađoše na ulicu. Jedan od gostiju uzdahne: »Iskreno rekavši, to je malo smiješno imati taksi na raspolaganje i mjesto da se jednostavno odvezeš kući, vozati se vrag zna kamo.«

»Ne, molim, samo to ne,« prošapće gostoprimac. »Šteta, što imamo pet gostiju, a ne samo tri? Načinimo ovako: Tri da se voze, a šofer s jednim da ide polagano pješice.«

Jedan gost trže se prestrašeno i odšulja se neopažen.

Ostali smo dakle samo četvorica. Gostoprimac prebroji goste još jedamput i reče:

»Sad je već jednostavnije! Sad se mogu tri gosta i šofer voziti u autu, a četvrti gost može ili ovdje počekati, ili ako voli, polako otići do garaže.«

U taj čas vikne jedan od gostiju:

»Halo, eno baš ide teretni auto! Ja ću radije sjesti u nj!«

Gost se vine na teretni auto i nestade u mraku.

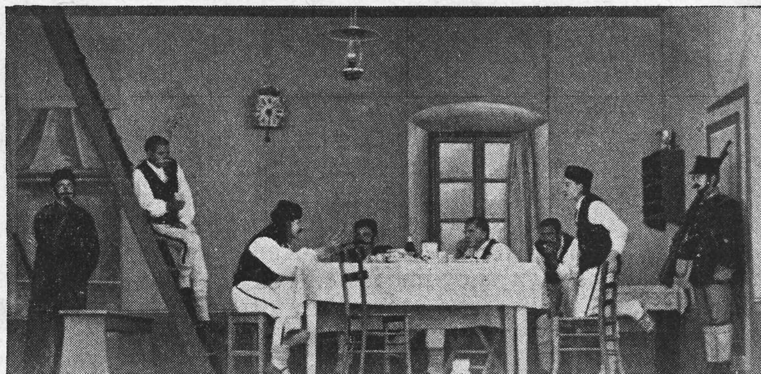
»Hm, njegova krivnja, ako mu se što dogodi,« promrsi gostoprimac.

Šofer reče jubazno okrenuvši se gostoprimcu:

»Ali nemojte zaboraviti, da mi date novce, Nikolaju Petroviću, moram platiti taksi. Osim toga dobijem još dvanaest rubalja, jer sam jučer ujutro platio taksi iz svoga džepa.«

Gostoprimac dade šoferu novce i zaklima tužno glavom. Žena inženjerova reče:

»Ti vječni taksi stoje te svaki dan barem trideset rubalja. Da nije toga, bili bismo mogli već odavna zamijeniti naš Gaz za jedan M-I.«

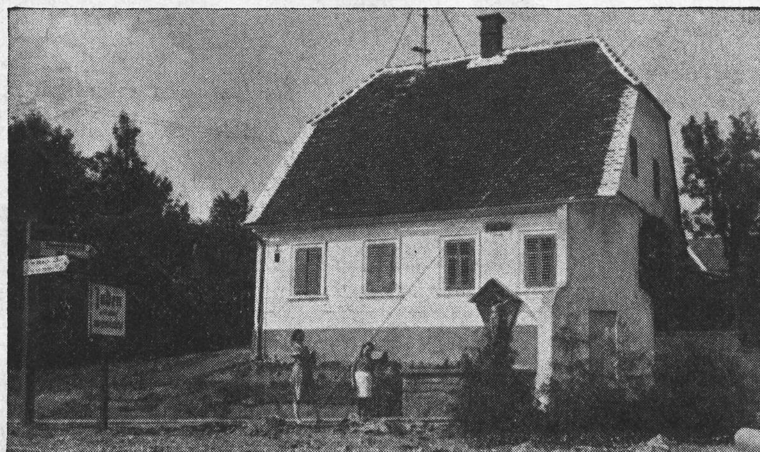
PRIZOR IZ GLUME „IZDAJICA", prikazivane 29. svibnja 1938. prigodom otvorenja dvorane na franjevačkoj gimnaziji u Badiji

Slika dolje:

KUĆA NA KRAJU SELA U GLEISDORFU KOD GRAZA U ŠTAJERSKOJ

Pred kućom je raspelo, zatim spomenik jednom zaslužnom sumještaninu, a lijevo putokaz, pa na posebnom stupu ploča, na kojoj piše: „Židovi kao gosti nepoželjni." Takav se natpis sad mnogo postavlja po mjestima Austrije, otkad su njom zavladali Nijemci. Na slici su dvije kćerke našega glavnog urednika Ranka i Jasna

Foto „Obitelj"

Nastavak romana sa str. 445.

»Čuo sam, da su bile izvanredno lijepe patke.«

Rory se je prestrašio, ta te su riječi bile drugi dio znaka, koji je dao De Welskeinu.

»Je li to slučaj? Ili je starac u isti mah pomiješao Reganovo ogovaranje s onime, što je znao o njegovom poslanstvu, da ga smete?«

Dok je tako stajao sav preneražen i razdražen, prišao mu je De Lacy, kojega nije opazio, jer je još uvijek gledao za kotlokrpom. De Lacy, koji je čuo njegove posljednje riječi, nagovorio je sad pritajenim glasom Rorya:

»Zar stari lopov nešto znade o našim poslovima?«

»Vjere mi, ne znam, da li znade,« odgovori Rory rastreseno, što je De Lacy opazio.

»Zar nije čudno, da upotrebljava riječi našega tajnog znaka.«

»Vjere mi, mene samoga je to ispočetka zabrinulo,« reče Rory, »ali mislim, da o čitavoj toj stvari ne zna ništa, da je samo slučajno tako govorio i da je ciljao na nešto posve drugo.«

»A na što drugo bi mogao ciljati?« primijeti De Lacy.

»Reći ću vam drugi put,« odgovori Rory, »jer to je duga priča, i bolje je, da vas zasad ne zadržavam, jer vas mr. De Welskein čeka u kući.«

De Welskein je položio prst na usta, neka bude tih.

»Bon jour, citoyen capitaine,« pozdravi krijumčar De Lacya, koji mu odvrati pozdrav. Krijumčar, koji je još uvijek govorio francuski, želio je govoriti s njime u četiri oka. De Lacy je pokazao na svoju spavaonicu i Francuz je unišao. Mladi gospodin pošao je za njim. Kad su bili u sobi, pokazao je De Welskein na ključanicu.

»Ne treba,« reče De Lacy.

»Ne pouzdajte se previše,« upozori ga Francuz oštrim lukavim pogledom svojeg tamnog oka i pri tom značajno kimne glavom.

»Što mislite?« začudi se De Lacy.

De Welskein je položio prst na usta, neka bude tih, premda je još uvijek govorio francuski, što je bilo dovoljno jamstvo za tajnu u irskoj kući. To, što mu je htio kazati, bilo je tako važno, da je De Lacyu oprezno šapnuo na uho:

»Ovdje je izdajica.«

»Izdajica?« izvine se iz ustiju De Lacya.

Francuz je kimnuo i dodao:

»Izdani smo.«

De Lacy se je sjetio riječi, što ih je prije čuo od Salamuna i brzo upitao:

»Onaj stari kotlokrpa?«

»Vieux chaudronier de campagne? Ne, ne.«

»Tko dakle?« upita De Lacy.

De Welskein je tiho šapnuo:

»Rory O'More.«

XXII

RORY I REGAN SE SUKOBLJUJU

De Lacy je unišao u kuću. Rory je ostao vani i gledao za starim kotlokrpom. Stiskao je pesnice i škripao zubima. Kad bi onoga časa susreo Regana, tako bi ga udario, da se nikad više ne bi dignuo, jer sada je znao, da mu je sve to on skuhao.

Ali bijes nije dugo potrajao; stišao se. Pomislio je, da je onaj, koji ga je uvrijedio i ocrnio, brat njegove djevojke, koju tako snažno ljubi. Bio je u neprlici, što da učini. Zar da mirno gleda, kako se njegovo dobro ime pogani? To ne može. Pa i radi Kathleene ne će, da se poveća ponor između njega i Regana. Da bi mirno promislio, što bi bilo najpametnije učiniti, pošao je k rijeci i na obali nesmetano šetao.

Međutim razgovarao je De Lacy, kojemu su čudne kotlokrpine riječi još uvijek zujale u ušima, s De Welskeinom. Kad se je sjetio, kako je Rory, kad je govorio sa Salamunom, izgledao smeten, bio bi malne već stao vjerovati u ono, radi čega su ga optuživali; bar se sve činilo, da je tako. Ali kad je potanko pomislio sve od početka do kraja, ipak nije mogao sumnjičiti Rorya.

Zato ga je stao braniti. De Welskeinu je rekao, da je nešto takvo nemoguće, da Rorya dobro pozna, da je viteški značaj i uzvišen.

»Svoj život stavljam za njegovu vjernost,« rekao je.

»To ste već učinili,« nasmijehnu se De Welskein.

»I još bih jedamput,« odvrati De Lacy.

»Vi ne poznajete tih Iraca,« napomenu krijumčar.

»Bolje nego vi,« toplo će De Lacy.

»Izdajice su,« mahnu rukom Francuz.

»Na to ih tjeraju vjekovi ugnjetavanja,« zagovarao ih je De Lacy. »To je njihova jedina obrana pred progonima, kojima su izloženi sa svih strana. Ako jaki tjeraju slabašne u nepriliku, oni su krivi radi loših vlastitosti, koje se u njima rađaju. Oni, koji ih zatiru, kruti su; a i slijepi, jer u njima vide samo to, da su lukavi, a ne vide plemenitih crta, koje su ovomu nesrećnomu narodu još ostale — velikodušnost, odvažnost, odanost prema onima, u koje se smiju pouzdati. Imadu dubok smisao za čast, koji im nijesu oduzeli, premda su poduzeli sve, da im ga uguše.«

Tako je govorio De Lacy, koji se nije mogao svladati, kad se takav čovjek, kao De Welskein, usudio podcijeniti narod, kojega su mu srce i duša bili strani.

»Vjerujte mi, da su prevejani poput lisica«, reče De Welskein.

»O, znam, da jesu«, mirno odgovori De Lacy, »ali njihova prevejanost im je također krvavo potrebna kao i lisici pred lovcima. A sada prestanite i ne govorite više proti Ircima; vi zaboravljate, da sam i ja sam Irac«.

»Ali monsieur je imao prednost, što je bio uzgojen u Francuskoj«, opravdavao se krijumčar i nasmijehnuo.

»To lošije za mene,« htio je već reći De Lacy, ali je još u pravo vrijeme progutao riječ, kad se je sjetio, kakve vrsti lopov je čovjek, s kojim govori. Zato je samo odgovorio:

»Vaše su riječi bob o zid, ako idete za tim, da ocrnite irski narod, a osobito Rorya O'Moret. Prije ću se pouzdati u njegovu vjernost nego u vjernost bilo kojega kralja.«

»Kralja!« prezirno će De Welskein. »To vam vjerujem.«

»Ili francuskog direktorija,« primijeti De Lacy.

»Sacré,« klikne krijumčar.

»Ne govorite više, De Welskein, nemoguće je, da bi Rory O'More bio izdajica, kao što je nemoguće, da bi Hoche bio kukavica,« završi De Lacy.

Kod imena Hoche uznemirio se je De Welskein. Ponovio je ime i uprijevši oči u De Lacya rekao:

»A' propos, poslao sam vam njegovo pismo. Jeste li ga primili?«

»Ne,« mirno će De Lacy.

Francuza je iznenadilo, što je kraj tako važne vijesti ostao miran. Zato je nakon nekoliko časaka ponovio: »Zar niste dobili onoga pisma?«

De Lacy je ponovo zanijekao.

Tad je krijumčar pobjedonosno rekao: »Poslao sam vam njegovo pismo po vašem neokaljanom prijatelju!«

»Znadem«, reče De Lacy.

Taj De Lacyev mir potpunoma je smeo Francuza. Nakon nekoliko vremena opet je zapitao: »Kako to, da ga nijeste primili?«

»Jer ga je O'More uništio«.

»Ha, ha, ha!« nasmije se Francuz. »Tako vam samo govori; a jeste li sigurni, da je tome tako?«

»Potpunoma«.

»Znade li, da je pukovniku u gradu davao posebne migove, kako bi se riješio, jer bi mu ih inače bili nabrojili dvadeset i pet?«

»Znadem«.

De Welskein je ostao posve oparen, kad je vidio, da su se vijesti, s kojima je Rorya htio potkopati, otekle s njega kao voda s krova.

»Nego«, pokušao je još jedamput u nadi, da će bar to prestrašiti De Lacya i da barem o tome ne će ništa znati, »znadete li, da mu je pukovnik dao iskaznicu?«

»Da,« kratko odgovori De Lacy.

Ova je kratka riječ tako pogodila De Welskeina, da mu je stao dah.

Što je De Welskein tako zlo mislio o Roryu, nije mu se moglo zamjeriti. Kad su naime Rorya predveli pred pukovnika na preslušanje, bio je u sobi još drugi uhapšenik, koji je također bio u De Welskeinovom podrumu te Rorya prepoznao u stražarnici.

Slika desno:
VRAĆANJE KUĆI IZA NAPORNA RADA

Ovaj je čovjek dakle znao sve, što se dogodio tada, kad je Rory bio preslušan. Znao je, da su mu ih obećali dvadeset i pet, da su ispraznili sobu, kad je pukovniku kazao, da bi pukovniku u četiri oka nešto htio reći, da je bio pušten, kad su se vratili u sobu, i da su ga čak odlikovali iskaznicom. To je dakle bilo dosta, da njegovoj sreći zavide svi irski ustaše.

Sve to ispričali su De Welskeinu prijatelji onoga čovjeka, koji je bio Bettin muž. Bio je De Welskeinova desna ruka u kriumčarenju i udruženi Irac također. Za njegove kriumčarske poslove saznao je Scrubbs i tužio ga. Zato su ga zadržali u zatvoru.

Svi, koji prispiju pod ključ, zavide dašto svojim srećnijim supatnicima, koji polete natrag u slobodu. Prema njihovom bi mišljenju morali također sjedjeti. A kad malko posumnjaju, da su se oni srećniji nekakvim nedozvoljenim načinom izvukli iz stupice, brinu se za to, da takva stvar dopre pozvanim do ušiju. Sve izvanje okolnosti jako su teretile Rorya. Nikakvo dakle čudo, što se Darbyu i De Welskeinu sve pričinilo sumnjivim.

De Lacy je De Welskeinu, koji je Rorya optužio radi izdaje, sve lijepo razložio, da Rorya opere u njegovim kao i u očima svih onih, koji su vjerovali u Roryevo izdajstvo.

De Welskein je otišao, prije nego li se vratio Rory. Rory je kasno došao kući, jer se nikako nije mogao odlučiti, što da učini s Reganom. Tekar mrak, koji se stao spuštati na zemlju, sjetio ga je, da je vrijeme povratka kući.

Kod kuće su mu rekli, da »učenjak« želi govoriti s njime. U tami se dovukao do njegove sobe i javio mu se. De Lacy ga je pozvao, da uniđe. Kad su se za njim zatvorila vrata, ispričao mu je De Lacy sve, što je govorio s De Welsheinom.

Rory je bio ogorčen. Kad mu je De Lacy pokazao, da ga dokazi jako terete, rasplamtio se:

»Do đavola i njihovi dokazi! Zar ih ne mogu upotrebiti za drugo nego za to, da poštenom čovjeku oduzimaju pošteno ime! Kako mogu optuživati radi tako prljave stvari mene, koji imam u sebi krv pravih O'Morea! Kazna Božja neka dostigne ove ružne potvarače! Oh, kad bi bili ovdje, poubijao bi ih! Vjere mi, sve bih pobio! Još se jednoga nijesam riješio, već drugi navaljuju na mene! Oh, Bože!«

De Lacy se kinio, da ga umiri. Išlo je doduše teško, ali naposljetku mu se ipak posrećilo. Na De Lacyevo pitanje razložio je Rory mirno sve o Salamunovom natucanju o vanredno lijepim patkama, o šali na vašaru i o Reganovoj podlosti, koji mu je namjerno podvalio krađu pataka. »I ne bih se čudio, kad bi taj lopov također ove riječi o izdaji razbubnjao!« nadodao je jadan Rory.

Na De Lacyevo jamčenje, da De Walskein u toj stvari nije ni spomenuo Reganovo ime, rekao je Rory, da je sve to pravo, ali da vidi, da mu ljudi žele oduzeti pošteno ime, a on toga ne će trpjeti. Barem od Regana će tražiti, da povuče svoju riječ, jer preko takvih predbacivanja ne može i ne smije preći. Nitko naime ne zna, kako takve stvari mogu da završe.

Gnjev Rorya zapravo prilično je ohladnio kraj rijeke. Već je zaključio, da se ne će obazirati na to, što ga je Regan ogovarao, jer neka narod sudi o njegovom dobrom glasu. Ali kad mu je De Lacy pričao o novim podvalama i ogovaranjima, usplamtjela je iskra gnjeva u plamen. Zato je odlučio, da će Regana osramotiti, da će ga javno pozvati na odgovor i da će morati opozvati sva ogovaranja.

Sve to silno je boljelo mladića. Legnuo je sav grozničav. U noći mučili su ga sni. Salamunovo režanje mijenjalo se s prodirnim okom De Welskeina; stražarnice i podrumi, zapuštene ulice, vašari s mnoštvima, stari rđavi lonci, patke, koje su se pekle, sve to se je gromadalo jedno na drugo i miješalo jedno s drugim. Najviše puta pokazivale se patke. Dvije su ga lovile čitavu noć. Vrtjele su se pred njim, dok se i on sam nije vrtio i sukao, kao da se sam peče na ražnju. Vidio je, kako su patke visjele. Fantazija, koja znade katkad dušu tako nemilosrdno mučiti, promijenila je obje patke u dva zločinca, koji su se najednom spojili u jednoga samoga. A u onom jednom prepoznao je sebe, kako stoji pred očima svih svojih prijatelja i znanaca, koji bulje u njega te čekaju, da radi grabeža bude obješen. I bol radi poniženja i sramote ga je probudio. Uzalud se mučio, da ponovo zaspe. Noć nije okrijepila jadnoga Rorya. Neotpočinut ustao je u zoru.

Teško je čekao narednu nedjelju. Kad je svanula, pošao je u crkvu, gdje je znao, da će dobiti Regana. Regan je, premda razuzdan čovjek, hodao svake nedjelje k misi. Irci su se štovanja Boga u nedjeljama držali tako strogo, da je čovjek morao biti teški zločinac, ako je zanemarivao službu Božju. Iza sv. mise nijesu se vjernici odmah razišli, nego su u skupinama zastajali oko crkve. Oni, koji se cijelog tjedna nijesu vidjeli, razgovarali su i pripovijedali najnovije stvari, iako su možda klevetali svojega bližnjega.

Rory je pošao u crkvu sa tri ili četiri prijateja, koji su imali biti svjedoci, kako će Regana pozvati na odgovornost. Iza mise tražili su on i njegovi prijatelji Regana među mnoštvom, koje je zastajkivalo pred crkvom. Konačno ga je Rory opazio, gdje se smije i govori.

Bio je najgrlatiji u grlatoj skupini mladih momaka, koji su zbijali šale na račun starih ljudi te dobacivali poklone i opaske mladim djevojkama, koje su prolazile mimo.

Rory je pošao ravno k Reganu, koji je problijedio, kad se Rory zaustavio pred njim te mu s onim jasnim otvorenim pogledom, s kakvim gleda čovjek poštena srca, pogledao ravno u oči. Časak su obojica šutjeli, a zatim je Rory započeo:

»Regane, ti nijesi postupao sa mnom, kako treba, to dobro znadeš«.

»Ja malo znadem o tome, što se tebe tiče, i rado bih znao još manje«, kratko je odgovorio Regan, okrenuo se na peti i otišao. Ali mu je Rory položio ruku na rame i čvrsto rekao:

»Regane, to ne će biti dovoljno! Ogovarao si me i došao sam, da sve opozoveš. Oni, koji nas obojicu poznaju, ovdje su; oni će suditi.«

»O čemu to govoriš, momče?« oholo mu odgovori Regan, koji ipak nije mogao sakriti svoje neprilike.

»Dobro znadeš, o čemu govorim,« Rory će, »i oni, koji čuju, znadu također. Zar je, Regane, bilo pravo, što si nevinu šalu na vašaru tako ružno zaokrenuo i što naokolo govoriš, da sam ti ukrao patke? Ja, tvoj stari prijatelj i sin poštenih roditelja, kojima još nikad nisam nanio sramote, a i ne ću im je nanijeti, ako je Božja volja!«

»No, zar ih nisi uzeo?« izdere se Regan.

»O, ‚uzeo'?!« naglasi Rory, »ili si iza mojih leđa govorio, da sam ih uzeo?«

»Ja ne ću birati riječi za takvoga, kakav si ti,« prezirno se okomio Regan, kojega je ispočetka bilo stid, ali je ponovo došao k sebi i htio stvar drzovito izravnati.

»No, pa i ja nijesam izabirao, ali nijesam ni krao,« Rory će, »i tko govori drukčije, ne govori istinu. Danas je Božji dan, bio sam kod mise i na tom mjestu ne ću lažlju oteščavati svoju savjest. Čujte me svi, koji ste oko mene, i ako ne govorim istinu, neka se javi, tko može. Zato ti kažem, Regane, da ono, što si o meni naokolo govorio, nije istina. Ne ću upotrijebiti jače riječi proti starom prijatelju, premda smo u posljednje vrijeme ohladnjeli.«

»A što misliš s jačom riječi?« zlobno će Regan.

»Ne gledaj tako bijesno, Regane! Danas nisam došao ovamo, da se svađam. Došao sam ovamo, da se operem pred svijetom. Sada, kad sam to učinio, ne ću da kažem više ništa i poći ću u miru.«

Rory se okrenuo, da će poći, ali mu je Regan, u kojemu su se tada sakupile sve niske strasti, presjekao put i rekao: »Ako hoćeš s »jačim riječima« da kažeš, da si me došao nazvati lašcem, ne ću ti toga oprostiti. Ako si to želio, kažem ti, da ću tvoje bestidne riječi ugušiti šakom,« povikao je i šakom gurnuo Rorya u lice.

»Regane,« Rory će svladavajući se, »kazao sam ti, da nisam došao ovamo svađati se, nego da se operem i to je za mene dosta.«

»Vjere mi, ti si kao tvoja sestra; svaki od vas ide samo do pola puta.«

»Regane,« uvrijeđeno će Rory, »sam je đavao u tebi, inače ne bi mogao reći loše riječi o poštenoj djevojci, koja ti nikada nije ništa nažao učinila! Nikad te nije voljela, Regane, to znadeš. Nikada nije pošla pola puta s tobom, to također znadeš i sad ti u lice kažem, da si lažac.«

Tek što je izgovorio te riječi, već je Regan zamahnuo strahovitim udarcem prema njemu. Rory je međutim vješto odskočio i sa svoje strane tako dobro ciljao, da je svojega surovog protivnika oborio na zemlju. Regan se brzo dignuo, pjenio od gnjeva i bijesno zaletio u Rorya. Tad su se momci postavili između njih. Nekoji od njih su predložili, neka se opet pomire, a drugi su savjetovali, neka pođu u polje u blizini i ondje neka se uhvate u koštac. Reganovi su prijatelji bili za to, dok su pametniji nastojali, da Rorya nagovore, neka popusti. Ali je Rory bio oduševljen za borbu. Kazao je, da svi mogu posvjedočiti, da se htio mirno izravnati. A jer se je stvar tako zaokrenula, ne može dopustiti, da se govori, kako je jedan od O'Moreovih otklonio borbu. »Volio bih, da je kakav drugi dan, a ne nedjelja. Bio sam međutim kod mise, ispunio sam svoju dužnost prema Bogu, a sad ću je ispuniti još prema čovjeku, i vjere mi, poslužit ću mu,« rekao je zbacivši kaput sa sebe. »Pravo je na mojoj strani i zato gledajte, momci, da bude pošteno.«

(Nastavit će se.)

PJESMA BREZI

Umorna legoh u tvoj hlad, da otpočinem. Tek kad sam ponovno otvorila oči, vidjela sam, kako je svijet lijep. Sunce je sjalo kroz tvoje grane, a povjetarac hladio mi čelo. Daleko dolje šumio potočić. Na obroncima započeli kosidbu. Sočna trava bila ispremiješana ivančicama i rumenikom, a na desno, gdje je bilo najstrmije, bujala paprat i žuta broćika.

Nepomično stajale jele i njihova sjena bivala sve kraća, jer se približavalo podne. Ovdje se nazirali zavoji ceste, ondje opet marno izorana polja, dok je na nekima još dozrijevala raž. Na brežuljku stajale seljačke hižice, a crkva bila tako daleko da se nije čuo ni šum zvona Na horizontu dizala se magla od velike sparine.

Ključao život kao i prije vjekova. Sva bliskost a ujedno i sva daljina bila u toj slici. Odavna se ovako zelenjele njive, odavna se slično obrađivala polja, a čovjek trudio da nađe svoj kruh. Zato u sjaju ljetnoga dana naš život izgledao sićušan, prolazan. Prolazna muka, briga, i nada, i radost i žalost. Došla pokoljenja i prošla; a ostalo sunce, ostala brda, a dok i to prođe, ostat će Bog.

U tvome hladu, brezo, sred ljetne žege, bez sjete sjetih se vječnosti.

M. Vrkljan

„RIJEČANIN JE MLEČANINU DUŠMANIN"

Napisao Nikola Žic

Tako i još jasnije su Riječani javno ispovijedali i svečano isticali prije tri stotine godina u prigodi, koju ćemo osvijetliti.

Kad je u siječnju god. 1574. Leonard Athems imenovan kapetanom Rijeke, svečano je kao kraljevski namjesnik uveden u grad. Položivši u patronskoj crkvi sv. Vida prisegu, da će poštivati gradski statut, koji je vladar potvrdio dne 29. srpnja 1530., preuze vlast, ali joj ne posveti mnogo brige, jer se uvijek više zanimao za poslove svoje obitelji u Gorici, gdje je i odsada ponajviše stanovao. Riječanima to nije bilo pravo, ali su postigli samo to, da im je god. 1593. poslan Marko Barbo kao zamjenik kapetanov, a kapetan Athems ostade i dalje u Gorici sve do smrti god. 1600. Ipak mu je dobra uspomena ovjekovječena na kamenome natpisu, koji je podigla pobožna bratovština gradskih plemića u kapeli Bezgriješnoga Začeća na Rijeci.

Athemsov nasljednik bijaše Ivan Par, s kojim ne bijaše šale. On preuze kapetansku čast i službu već god. 1600., ali nikako ne htjede da položi uobičajenu i propisanu prisegu na gradski statut, koji su građani cijenili kao zjenicu u oku. Otimao se toj dužnosti i onda, kad ga je god. 1603. sam nadvojvoda pozvao, da prisegu mora položiti. Kako je pravo pogađao, da mu je taj nalog stigao po želji riječkih građana, stade im prkositi na svakome koraku, pa napokon im čak zabrani nositi oružje i odlaziti iz grada bez njegova dopuštenja. Na tu kapetanovu preuzetnost potuži se gradsko vijeće nadvojvodi u Gracu osobitom predstavkom, u kojoj ističe slijedeće:

»Čini se, da kapetan sumnja u vjernost Riječana, koji su vlastitim oružjem toliko puta sačuvali i ovaj grad nepobjedivom Domu Vaše Visosti. Dodajemo, da nam je car Maksimilijan I., hvaleći u vlastitim pismima neslomivu vjernost Rijeke, obećao svoju milost i pomoć. Neka se pamti, što se među nama dogodilo prije tri godine. Nadamo se, da je dobro ostalo u pameti Vaše Visosti, kako je oružje riječko, a ne bilo čije, obranilo i sačuvalo ovaj grad Vašoj Visosti. Mi smo sami na svoj trošak uzdržavali na stotine vojnika u borbi protiv Mletaka. Time smo zbunili dušmanina i udaljili mletačku pogibelj. Mlečani znadu po iskustvu, da se rodio neprijatelj mletačkoga imena, kad se rodio Riječanin (»quando nasce un fiumano, nasce un capitale nemico del nome veneto«).

Uistinu su Riječani bili borbeniji protiv kapetana Para nego protiv Mlečana. Junačili su se samo zato, jer su znali, da Mlečani ne misle ni na Rijeku ni na Trst iz obzira prema jakim habsburškim gospodarima, ali sa samim Riječanima ili Tršćanima bi Mlečani uvijek bili lako obračunali, kao što i jesu lako obračunali g. 1918., kad je propala habsburška monarhija. Rijeka je za Mletke bila kiselo grožđe zbog Beča, a ne po snazi njenog vlastitog oružja. No Riječani se eto hvale pred nadvojvodom kao pobjednici nad Mlecima, ne bi li kako pobijedili barem svoga kapetana Para. Ali ovaj se ne da i šalje na raspravu u Grac pred vladu tri branitelja. Ipak pobijedi pravda, koju je s riječke strane zastupao gradski kancelar Flaminij Manlio. Pošto je nadvojvoda presudio u prilog grada svojom odlukom od 10. listopada 1604., Par je oklijevao još samo nekoliko mjeseci, no dne 10. veljače 1605. konačno ipak položi svečanu prisegu na statut grada Rijeke u crkvi sv. Vida u prisutnosti nadvojvodinih izaslanika Antuna de Zara, biskupa u Pićnu (Istra), i Anđela Kostede, vladina savjetnika u Gracu, pa gradskih sudaca i vijećnika, ostalih građana i pučana.

Par je naskoro nastavio smetati građanima i pakostiti im svakojako, i eto već god. 1607. nove tužbe gradskog vijeća kod nadvojvode u Gracu. Posljedica je bila uklanjanje Ivana Para i imenovanje novoga kapetana u osobi baruna Stjepana Della Rovere g. 1608.

ŽRTVA JE BIO PISAC ROMANA

Napisao Maurice Renard

Komesar Jerome pogladi svoje bijele brkove i bradicu, prije nego je ispripovijedao ovu pripovijetku iz vremena, kad je bio inspektor.

Stigao sam u Saint-Leonard oko petnaest sati autom. Na žandarmeriji stražmeštar, neki stari, koji je još imao dobre noge i dobre oči, razloži mi činjenice s mnogo tačnosti. Krivo je činio samo, što je, barem po mom mnijenju prebrzo zaključivao.

»To je samoubojstvo, gospodine inspektore. I evo kako smo to doznali. Na dosta zanimljiv način, vidjet ćete:

Jutros je ovdje bio sajam. I poljak nam dovede nekakvu skitnicu, kojega su uhvatili, kad je krao par cipela sa štacuna jednoga putujućeg trgovca. Ja ispitam čovjeka. Papiri nisu mu bili u redu. Osim toga, kad su ga premetali, nađu kod njega lijep zlatni sat.

»Gdje si to uzeo?«

Nato se on strahovito zbuni. Uostalom od početka sam vidio, da je u kaši. I on vikne:

»Gospodine oružniče, reći ću vam istinu i molim vas, da mi vjerujete. Ja nisam ubojica, znate! Ne bih učinio zla muhi. Nijesam ja ubio gospodina!«

»Kojega gospodina?«

»Jednoga gospodina, kojega sam našao mrtva juče popodne u šumi, kraj staze. Kraj njega je bio revolver i ovaj tu sat, koji se sjajio u travi. Rekoh sebi, ako prođe netko drugi tuda, mogao bi zgepiti uru. Onda zar ne, ja sam je udžepio. Nazovite me tatom, ako hoćete, ali ne ubojicom. Ah! Što mi je to bilo došlo u glavu, da sam išao uzimati tu uru! Počela me je već mučiti. Možda bih je bio donio vama i ispripovijedao vam čitavu zgodu!«

Naravno, gospodine inspektore, ja sam spakovao onog individua i po njegovim uputama pošli smo tražiti onaj leš. Našli smo ga u općini Herville usred šume, na zabitnoj stazi, kamo je taj gospodin odlazio na svojim samotnim šetnjama. To je bio stari original, pisac romana više manje amater, koji je stanovao sam samcat, u kući na osami, iza Hervillea. Nitko se nije uznemirivao radi njega.

Ubio se je juče u jutro, tačno u osam sati. Dosista imao je u ruci revolver, iz kojega je bio opalio hitac u desnu sljepočicu, a u njegovoj lisnici našli smo ovaj papir. Možete čitati:

»Odlučio sam ostaviti ovaj svijet u osam sati tačno. Sat mi je pred očima. Pokazuje osam manje pet. Ručice se kreću. Manje četiri. Manje tri. Spremit ću ovaj papir u svoju lisnicu. I zbogom živote!«

Eto, to su činjenice, gospodine inspektore.«

»I eto, stražmeštre, jednoga pisca romana, koji je radio kao po romanu do kraja života! Ta rečenica je romantična što biti može.«

»Profesionalna nastranost,« reče stražmeštar gledajući zadovoljno radi svoga znanja.

»Očevidno. Ali zato ipak vaš skitnica ima sreću. Bez te izjave samoubojice bio je u velikoj opasnosti. Bio bi se našao trag njegovih koraka. I posjed ovoga sata bio bi ga upropastio, dok ga naprotiv sasvim opravdava, jer je stari književnik imao još svoj kronometar, kad je odapeo kokot. Jer ne možemo predpostaviti, zar ne, da bi taj klatež naišao bio baš u tom času da počini svoje nedjelo. Takav slučaj ne može se dopustiti.«

»Pa onda,« prihvati oružnik, »bio bi oplijenio svoju žrtvu. A nije odnio nego uru, jer »se je sjajila«, kako je rekao. U lisnici je bilo trista franaka. Hoćete li vidjeti uhićenika, gospodine inspektore?«

»Ne, odmah,« odgovorih. »Nije hitno.«

Ovdje komesar Jerome zastane, protare bradu gledajući me i nastavi:

Upotrijebio sam ostalo popodne, da se obavijestim na licu mjesta o pokojnom romancijeru, njegovim navikama i više drugih stvari, koje su mi se činile dostojne moje pažnje. Onda se vratih u Saint-Leonard i dao sam dovesti preda se tata one ure i cipela.

Nije imao nimalo uvjerljivo lice. Ja ga dočekam:

»Ti se klatiš u ovom kraju već nekoliko dana. Ne koristi tajiti. Ja to znam, jer mi sve to dokazuje. Ali ako bi tajio, ima svjedoka, koji bi te prepoznali. Mislim dapače, da bi neki rekli, da se ti ne žacaš ulaziti u kuće, na kojima nađeš otvorena vrata . . . I to je bio slučaj kod ovoga ubogog romancijera, koji je povjerljiv čovjek, išao šetati ostavivši svoj stan na čuvanje Promislu Božjem . . . Ti voliš čitati romane. Za to te ne korim. Ali što si učinio s rukopisom, iz ko-

SVEČANO OPREMLJENI SINJSKI ALKARI, KOJI SU I OVE GODINE NA VELIKU GOSPU PO DREVNOM VITEŠKOM OBIČAJU PROJEZDILI SINJSKIM POLJEM

jega si izrezao famoznu frazu: »Odlučio sam ostaviti ovaj svijet u osam sati?« Ti si ga spalio, ha? Ili si ga sakrio na istom mjestu, gdje i nekoliko hiljadarki, od kojih se tvoja žrtva nikad nije rastajala, a to je bilo lako pogoditi za čovjeka, koji nije zatvarao svoje skromne kuće?«

Vidio sam pred sobom biće, koje je zinulo od prepasti i znojilo se od straha.

»Reci, kamo si sakrio novčanice. Hajde! Malo iskrenosti, to će ti se pripoznati.«

Onda je odao skrovište: jedan stari ruševni zid. I kad je počeo priznavati, činilo se, da se ne može više zaustaviti.

»Ja sam se navlaš dao uhvatiti na sajmu. Tako je ono s urom izgledalo prirodnije.«

»Možeš šutjeti,« rekoh mu. »Znamo sve to.«

Ali što ne ću nikad doznati, to je ime sukrivca, koji je diskretno pazio, da ne bi kakav prolaznik odnio bez stida lisnicu, koja je sadržavala famozni papir.

KAKO I KADA DA ZALIJEVAMO POVRĆE

Napisao prof. Ivo Radić

I voćkama, čije korijenje duboko u tlo ili zemlju prodire, treba mnogo vlage, a još više povrću, koje pušta svoje korijenje katkada tek nekoliko centimetara u zemlju. Sve biljke dobivaju potrebnu vlagu ponajviše izravno od kiše.

Ako dulje vremena ne kiši, a biljke nemaju dovoljno vlage u zemlji, treba povrće zalijevati. Da povrće treba zalijevati znade sigurno svatko; nu drugo je pitanje, da li je svakomu poznato, čemu, kada i kako se zalijeva.

Čemu se zalijeva? Zalijeva se, da se nužna voda podaje biljkama. Vode treba svaka biljka sad više, sad manje. Jedan dio vode upotrijebi biljka za svoj razvoj i uzdržavanje, ostali dio ishlapi kroz lišće. Po tom biljke i primaju i opet davaju vodu. Ne prima li i ne daje li bilje dovoljno vode, to će zaostati u razvoju; da pako to prepriječimo, podajemo bilju potrebito vodu.

Povrće valja uvijek zalijevati, kada je zemlja suha, nu kad se zalijeva, paziti je na vrijeme. Ne smije se zalijevati za hladna vremena, jer će tada voda i onako hladnu zemlju još više rashladiti, a to sigurno ne prija biljkama. Isto se tako ni za velike ljetne žege ne smije zalijevati hladnom vodom, jer kao i životinjama, isto tako i biljkama škodi svaka nagla promjena topline. Za zalijevanje najzgodnija je večer, kad se počima rosa hvatati bilja, pa jutro, kad su sve biljke rosom orošene. Tada najviše koristi voda, jer se naglo ne ishlapljuje, već najveći dio vode upije zemlja, i po tom može korijenje podavati dovoljno vlage stablu i lišću. Za toplih, ali oblačnih dana može se međutim u svako doba zalijevati.

Za zalijevanje je najlošija voda iz zdenca, a ponajbolja iz mlaka ili potoka, a to zato, jer je zdenčana voda obično prestudena. Mora li se već tom vodom zalijevati, neka se voda navuče bar pol dana prije u kakove posude i izloži suncu, da opstoji i da se ugrije. Vrlo je probitačno i od vrlo velikog je zamašaja zalijevanje mlakom vodom. U tu se svrhu do vrelosti zagrije oveći lonac ili kotao, pa se ulijeva u veliku posudu napunjenu zdenom vodom, koja tad postane mlaka. Tako mlakom vodom u jutro zalijevano povrće vrlo brzo raste. Dinje zalijevane mlakom vodom dozorit će 14 dana prije, nego li one, koje se ne zalijevaju. Kako umjereno topla voda prudi razvoju biljaka, najbolje nam pokazuje topla ljetna kiša. Poslije takve kiše kao da su se biljke pomladile. Za jednu samo noć požutjela i uvenula trava ozeleni, povrće se osvježi i vidljivo napreduje. Kako je sve to drugačije kada padne mrzla kiša! Jednim mahom rastenje prestane, i nestane onoga svježeg, bujnog zelenila.

Čim se biljke bolje razviju, čim je više i zdravoga lišća i čim je vani toplije, tim je veća potreba, da se povrće zalijeva. Pod zalijevanjem ne mislimo ono površno škropljenje zemlje, kako to vrlo često mnogi rade. Svako na pol učinjeno djelo skupo nas stoji, ali nigdje tako skupo, kao baš površno zalijevanje, jer takovo ništa ne koristi i ništa ne vrijedi. Biljkama valja pridodati toliko vode, da im i za najveće žege ne će pomanjkati nužna vlaga. Čim se rjeđe, ali obiljnije zalijeva povrće, tim je bolje. Često ali površno zalijevanje malo ili nimalo koristi.

Da li je potrebno sve povrće jednako zalijevati? Ne! Što koje povrće bujnije i jače raste, više lišća razvija, to treba i više vode. I kod samoga zalijevanja, valja se na štošta obazrijeti. Voda, kojom zalijevamo, ne smije zemlju zbiti, da se na njezinoj površini načini tvrda kora, koja priječi, da u donje slojeve zemlje ne može doprijeti ni uzduh ni toplina. Kada se zalijeva, neka se nastoji izbjeći svakom ovećem padu i pritisku vode. Držimo li kantu visoko, to će voda prilično velikim tlakom padati na zemlju, te će ju tako zbiti, kao da smo ju rukom ili nogom nabili, a to škodi biljci, jer ova dobro uspijeva samo u rahloj zemlji, gdje slobodno širi korijenje na sve strane. Kada se zalijeva, neka je ruža na kanti što bliže zemlje, jer će voda brizgati manjim tlakom. Tada će svu vodu upiti zemlja, što se ne događa, kad se s visokoga zalijeva, jer tada dosta vode jarcima i putovima oteče.

Osim vrtnih kanta zalijeva se povrće a i voćke štrcaljkama. Kada se taj posao vrši štrcaljkama, pada voda još jačim tlakom na zemlju, zbog toga ne valja štrcati neposredno na zemlju, već neka se brizgalica okrene u vis, jer će tad voda padati poput kiše i takovo zalijevanje biti će od koristi.

ZA DOBRE DOMAĆICE

Kućni savjeti

Kokoši i ljetna vrućina. Kad nastane vruće ljeto, onda kokoške slabije nose. Za to vrijeme moramo ih obilno hraniti raznovrsnom hranom, pa će ipak i tada nositi što više jaja. Ali za ljetne žege treba živad osim hrane još i puno vode. Nu uslijed toga može živad oboljeti na proljevu, tim prije što ljeti jede puno zelene hrane. Zato moramo vodi, određenoj za pilo živadi, dodavati nekoliko kapljica željeznog vitriola. Bacanje u vodu željeznih klinaca ništa ne koristi. Onu hranu, od koje živad deblja, ne smijemo joj davati. Ovo osobito vrijedi za onu živad, koja se vani puno ne kreće. Za velike žege pojavljuje se u kokošinjacima jako puno razne gamadi, a naročito uši. Za to treba kokošinjce i danju i noću držati otvorene, ali ne smije biti propuha, dok je u njima živad. Obično u ljetno doba izleženi pilići nijesu osobito podesni za pripašu, već ih treba uhraniti za prodaju ili potrošiti u kući. Za velike žege treba češće preko dana kupiti jaja sa gnijezda, jer bi se inače mogla lako pokvariti Za prigoj se upotrebljavaju najljepši primjerci od onih pilića, koji su izleženi u rano proljeće. Ostale treba dobro ugojiti, zaklati ili prodati. Isto tako i ona živad, od koje ne ćemo vidjeti puno koristi, mora se utoviti i potrošiti prije nego što se počima tibati (gubiti perje). **I. S.**

DJEČJE LUTKE

Za naše male djevojčice osobito je veselje dar — lutka. Kod ni jedne igre ne ističe se ozbiljnost i priprava za kasniji život i za svoj poziv, kao kod igre s lutkom. Djevojčicama je igra lutkom jedna od najljepših igra. Kako je lijepo promatrati tu njihovu igru. One vole bebu, okrste ju najdražim imenom, oblače ih, hrane, češljaju, voze u kolicima i pjevaju uspavanku. Sve je to igra i veselje, ali i u toj igri djeca se za rana uče i pripravljaju i nesvijesno za uzvišeni poziv majke, spremaju se nesvijesno na svetu dužnost, koja ih čeka u budućnosti, kad će porculansku bebu zamijeniti živom bebom, porodom svog srca. Lutka je tiha i šutljiva prijateljica djevojčica, pa nije čudo što gdjekoja i »odrasla kćerka«, koja je davno ostavila »djetinjstvo igre«, primi u ruku svoju bebu i osvježuje uspomene na djetinjstvo.

Lutka je već od davnih vremena poznata, a njezina historija interesantna je, jer pokazuje raznu modu i običaje. I lutke imadu svoju kulturu usko povezanu s pojedinim epohama naroda. Već su kod Grka i Rimljana poznate bile lutke, kroz tisuće i tisuće godina bila je lutka cijenjena ne samo od djece već i odraslih.

U zadnje doba mnogo su u Hrvatskoj raširene lutke u narodnom odijelu, a najviše u šestinskoj nošnji. Vrijedne i spretne ruke naših mamica znat će uz malo truda i dobre volje načiniti takvu lutku u narodnoj nošnji kao dar kćerkici. Važno je, da se kod pravljenja takvih narodnih lutaka pazi na što veću sličnost originalu, t. j. da to bude što vjernije i točnije kopiranje prave nošnje, a ne neka mješavina »mode« i narodnih motiva, jer to znači kvariti estetski ukus za narodno ruho.

Lijepa narodna nošnja na lutki imat će svrhu da njeguje ljubav i smisao za našu lijepu hrvatsku nošnju, a bit će ujedno i ukras dama naših domaćica. Djeci, a i odraslima bit će lutka u narodnoj nošnji kao dar uvijek drago iznenađenje. **M. C.**

SVJETSKI DOGAĐAJI

1. kolovoza: Prihvaćen i potpisan međusobni sporazum o nepribjegavanju sili između sila Balkanskog sporazuma i Bugarske.
2. Put engleskog lorda Runcimana u Prag, radi proučavanja čehoslovačkog pitanja.
3. Započele ratne borbe između sovjetske i japanske vojske.
4. U U. S. A. 51.5° C. Umiranja od sunčanice.
5. Javlja se, da u Njemačkoj nema nezaposlenih nego da ima 310.000 praznih mjesta.
6. Strah Sovjeta od rata i pregovori o mirnom rješenju spora s Japanom.
7. Odlazak engleskog ministra kolonija MacDonalda u Palestinu radi neprestanih tamošnjih nemira.
8. Engleski prekooceanski parobrod »Queen Mary« osvojila plavu vrpcu za najveću brzinu, koju je prije imao francuski brod »Normandie«.
9. Španjolski nacionalisti ponovo osvajaju položaje na rijeci Ebru. — Talijanski maršal Balbo u Berlinu.
10. Sudetsko-njemačka stranka javlja, da se je stanje Nijemaca u sudetskoj oblasti pogoršalo od 21. svibnja o. g. — Odlazak hrvatskih hodočasnika u Lurd.
11. Postignut sporazum o primirju na sovjetskoj mandžurskoj granici između Japanaca i Sovjeta.
12. Pronose se vijesti, da će španjolsko republikanski predsjednik Negrin pobjeći u inozemstvo.

Kalendar za našu kuhinju

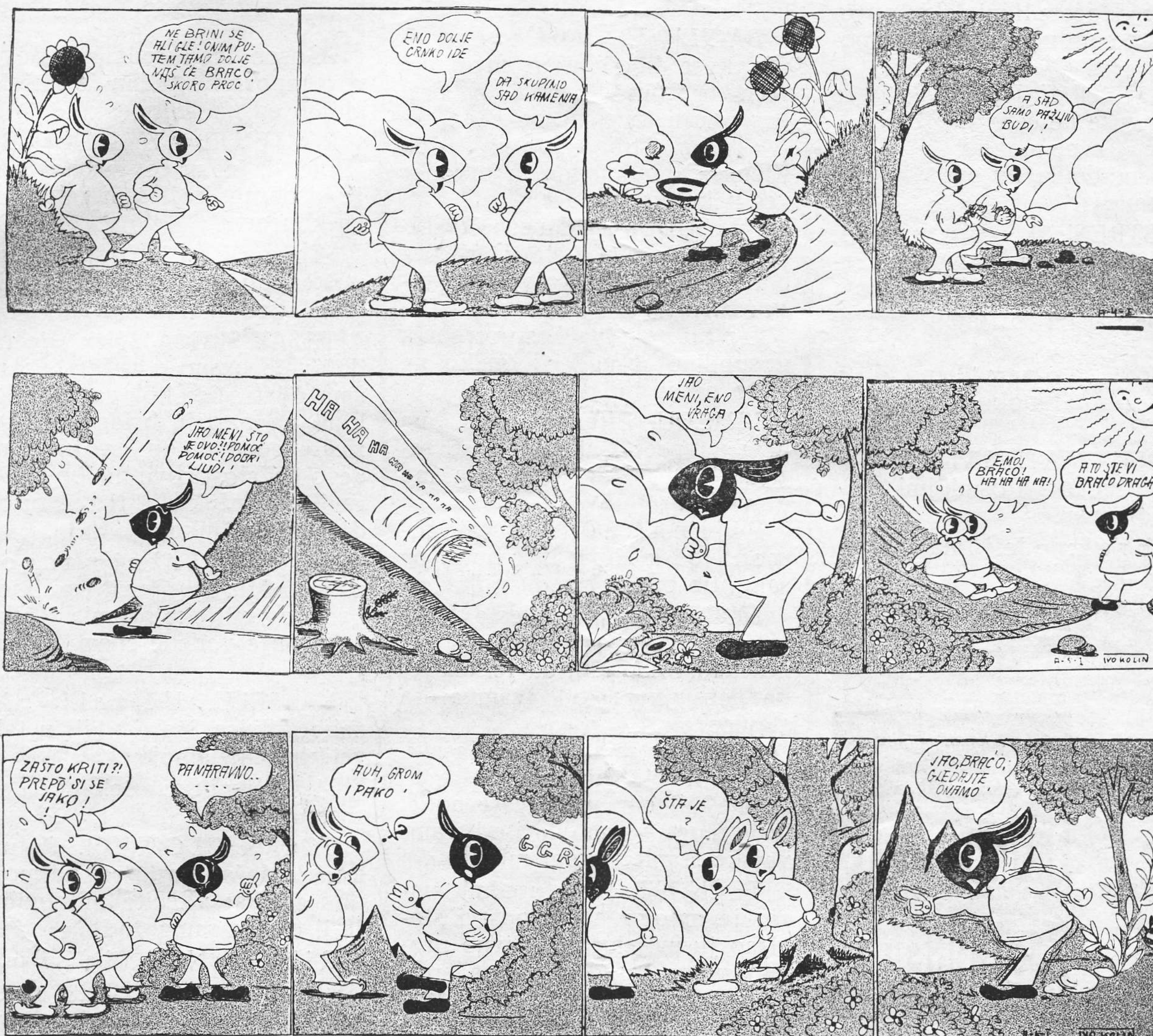
Kolovoz Četvrtak **18**	Objed: Juha od krumpira. Varivo od mahuna s govedskim odrescima. Večera: Pečena kaša od grisa s kompotom od jabuka.
Petak **19**	Objed: Juha od graha. Žganci od krumpira (krumpirača) s mašću, šećerom i cimetom. Večera: Soangalija od graha.
Subota **20**	Objed: Juha od rajčica. Faširani teleći odresci u umaku. Savijača s kupusom. Večera: Mahune posute prženim žemljinim mrvicama.
Nedjelja **21**	Objed: Juha od gušće sitneži s rižom. Pečena guska obložena gušćjom krvi i krumpirima, sa salatom od krastavaca. Biskvit i sladoled od kajsija. Večera: Ostaci od objeda.
Ponedj. **22**	Objed: Juha od zelenja. Okrugljice od žemlje s umakom od pekmeza. Večera: Pašteta od jetara.
Utorak **23**	Objed: Juha od špinata. Jastučići s kajsijama. Večera: Bećarski paprikaš.
Srijeda **24**	Objed: Juha od mrkve. Žličnjaci od kupusa s kobasicama. Večera: Salata od mahuna s rajčicama.
Četvrtak **25**	Objed: Juha od rajčica. Svinjetina s restanim krumpirom. Miješana salata. Večera: Punjena paprika.
Petak **26**	Objed: Juha od zelenja Pečena morska riba na maslu. Salata od rajčica i cikle. Večera: Žganci od krumpira (škubanky) — Cezner-Andrić: Domaćica, III. izdanje, str. 63.
Subota **27**	Objed: Juha od kelja. Rižoto. Večera: Moždani s jajima.
Nedjelja **28**	Objed: Juha od zelenja. Teleće pečenje s krumpirom. Salata od cikle, rajčice i paprike. Francuske palačinke. Večera: Studeno pečenje od objeda s krumpirovom salatom.
Ponedj. **29**	Objed: Juha s prženim mrvicama. Štefani pečenje. Večera: Svinjeća jetrica.
Utorak **30**	Objed: Juha od vrganja. Pečenje s vrganjima i krumpirom. Večera: Meko kuhana jaja.
Srijeda **31**	Objed: Govedska juha. Pržolica s rajčicom. Večera: Teleći odresci u vrhnju.

Preporučamo našim čitateljima i čitateljicama, da se za svoje potrebe posluže ovim trgovinama i radnjama:

Za dobru djecu

TRI ZEČIĆA

ZA MALE ČITAČE „OBITELJI“ NARISAO IVO KOLIN, GIMNAZIJALAC

(Nastavit će se.)

Narodna priča

ČOVJEK I ZMIJA

U stara vremena živio tako neki čovjek i imao sina, jedinca. U živici, odmah pokraj njegovog dvorišta, nastanila se zmija i živjela u najboljem prijateljstvu nesamo s tim čovjekom već i sa njegovom porodicom, pa i sa njegovim domaćim životinjama.

Jednoga dana sin, jedinac toga čovjeka, još neiskusno dijete, kad ugleda zmiju, preplaši se, ugrabi sjekiru i udari po njoj. Zmija stade bježati, no jedinac je stiže i odsiječe joj rep. Zmija rasrđena i bijesna skoči na njega, ugrize ga, otruje ga i jedinac umre u najvećim mukama nakon nekoliko dana.

Od smrti jedinčeve čovjek i zmija postadoše krvni dušmani. Čovjek je vrebao na zmiju, da je ubije i da joj se tako osveti za smrt svog sina jedinca, a zmija je opet iz osvete navaljivala na njegovu stoku i na ukućane.

Dodijala tako jednog dana ta vječna borba zmiji i ona će čovjeku:

»Hajde, čovječe, pomirimo se i živimo ubuduće u prijateljstvu, kako smo i dosada živjeli!«

A čovjek joj odgovori:

»Mi se doduše možemo naoko pomiriti i živjeti kao susjedi, ali tako dugo, dok ti gledaš svoj kusati rep, a ja opet grob svog jedinca sina, dotle ne može biti među nama pravoga i iskrenoga prijateljstva.«

UVJETNO OPROŠTENJE. On: »Hoćete li mi dakle oprostiti, što sam vam oteo ovaj poljubac?«

Ona: »Obećajete li mi, da to nikada više ne ćete učiniti?«

On: »To ne mogu.«

Ona: »Onda, no onda — vam praštam.«

RASTRESENI BIROKRATA. »Što želite?« pita činovnik stranku.

»Došao sam prijaviti smrtni slučaj.«

»Radi li se o vama lično ili ste samo donijeli pokojnikovu punomoć?...«

SEOSKA MATEMATIKA. Matek: »Imbrek! Posudi mi dvadeset dinarov.«

Imbrek: »Je. Imam samo deset.«

Matek: »Dobro. Ostaneš mi vender deset dužan! A pokehkod sem sada i ja tebi dužen deset, to smo onda sada odmah i kvit!«

BACILI U KOSI. »Ispadanje kose kod vašeg maloga,« reče liječnik gospođi Klepac, »uzrokuju izvjesni bakcili.«

»To je istina,« potvrdi gđa Klepac, »ja sam mu ih također već nekoliko našla.«

NA SUDU. Sudac: »Rastumačite nam, kako ste mogli bez buke odnijeti onako veliku i tešku škrinju.«

Optuženi: »Nije potrebno, gospodine suče. Vi i onako ne bi to nikad mogli učiniti.«

IZMEĐU. Pijanac naleti na ulici na prolaznika, koji se razljuti: »Što ste slijepi, da me ne vidite?«

Pijanac: »O vidim vas, gospon, još k tomu dva puta, pa sam htio proći između njih.«

NOGE I VILE. »Jeste li vi vlasnik ove vile, za koju ste u novinama napisali, da je udaljena pet minuta od tramvajske stanice?«

»Jest, ja sam,« reče vlasnik, »želite li vilu kupiti?«

»Ne, ali bih kupio vaše noge, koje mogu ovamo doći od tramvajske stanice u pet minuta.«

TOČNOST. Neki urednik pazio je mnogo na točnost i stavljao ju uvijek kao glavno pravilo svima saradnicima na srce. U izvještaju jednog reportera stajalo je: »četiri tisuće pet stotina šezdeset i devet očiju bilo je upereno u govornika.«

»Do bijesa, što znači ovaj glup izvještaj?« izdere se on na reportera.

»Gospodine uredniče,« odgovori reporter, »jedan je slušalac bio slijep na jedno oko.«

POŠTENJE I SVJEDODŽBA. »Pomisli, jedan čovjek donio mi je kišobran, koji sam zaboravio na koncertu.«

»To znači, da je čovjek doista pošten, ali to je vrlo slaba svjedodžba za tvoj kišobran.«

TEŽAK SLUČAJ. Neki liječnik dobio je kasno u večer ovo pismo od trojice kolega: »Dođi u klub na partiju bridgea.« »Dorice,« pozove on svoju ženu, »evo nažalost zovu me opet. Dogodio se težak slučaj već su ondje tri liječnika.«

NA TRGU. Tržni nadzornik: »Mislite li vi prodajom ovakvog mlijeka promicati iskorištavanje vodene snage u zemlji?«

NA SELU. Učitelj: »Ali, zaboga Ivice, šta ti radiš u tako velikim cipelama?«

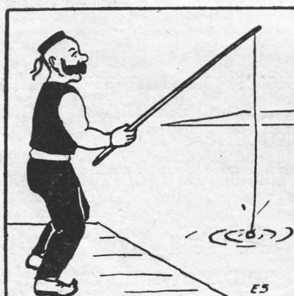
Mali Ivica: »Čekam da odrastem.«

TOČAN ODGOVOR. Putnik, koji je došao prvi puta na more, pita ribara: »Recite mi, molim, je li to sve sama voda?«

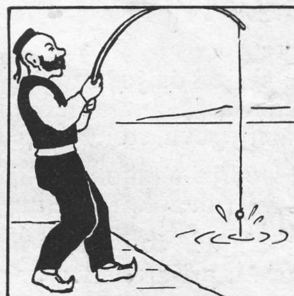
Ribar: »Ne, i ribe su unutra.«

Sabrao: Ariman

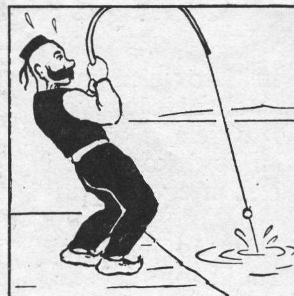
DOBRIJANOV OBILNI RIBOLOV

Prošao Dobrijan
i dole i gore
te stigao danas
na hrvatsko more.

Eno ga na rivi,
peca, željno čeka,
a ribice brzo
stižu izdaleka.

Vuku ribe, a naš čika
udicu već vadi;
i misleći: teška li je,
usnice si sladi.

Al gle čuda!
Glete, što je došlo van:
upecao čika ribu,
al s njome i panj!

Ilustrovani dvotjednik „Obitelj" stoji 5 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

Preporučamo našim čitateljima i čitateljicama, da se za svoje potrebe posluže ovim trgovinama i radnjama:

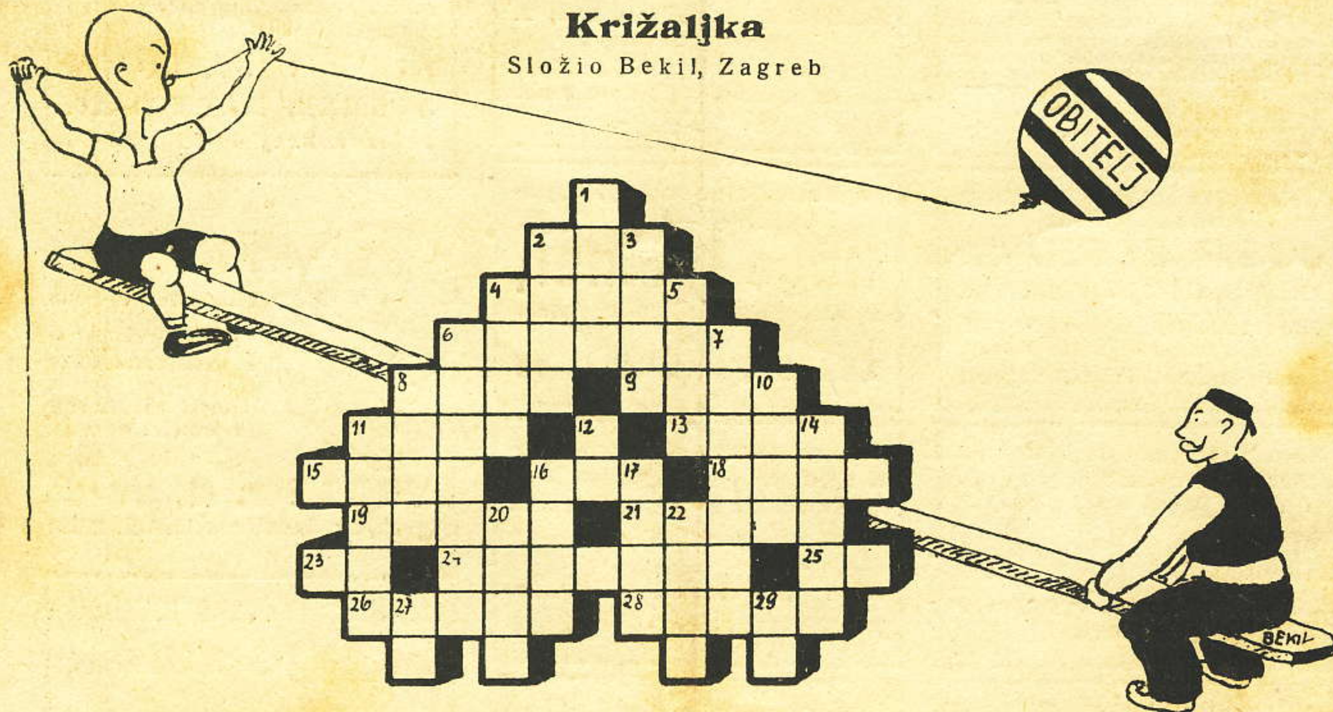
MODA

1. Jednostavna svijetloplava haljina od svilenog pikéa ukrašena tamnoplavim i crvenim fajama. Puceta tamnoplava. — **2.** Ružičasta haljina sa ukrasom od uskih nabora. Kroj vrlo jednostavan. — **3.** Elegantna zagasitožuta haljina od čipkastog materijala, sprijeda bogato naborana. Vrlo široki pas, kao i ruža su tamnoplavi. Suknja je u zvonolikom kroju. — **4.** Svijetlozelena haljina sa crnim ukrasom (vezanka, pojas, narukavci i faje). Suknja je naborana na 2 cm široke bore, a daje vrlo mladenački izgled. — **5.** Bijela haljina od pikéa sa modrim vezankama i kombiniranim pojasom.

Križaljka

Složio Bekil, Zagreb

Okomito: 1. sredstvo za pranje, 2. žensko ime (strano), 3. grad u Češkoj, 4. dvorana, 5. plodna zemlja u pustinji, 6. brežuljak staroga Rima, 7. porezni činovnik, 8. muško ime, 10. grijeh, crna točka na duši, 11. junak crtanog filma, 12. kratica za dioničko društvo, 14. poklon (dem.), 16. Sin Božji, 17. sukob, lom, 20. konjska muha, 22. visočje u Aziji, 27. lat. »i«, 29. inicijali velikoga hrv. političara i junaka rakovičke bune.

Vodoravno: 2. ovas (vrst žitarice), 4. znak nade, 6. lokot, 8. nije velika, 9. stari frankopanski grad, 11. poglavar crkve katoličke, 13. mjesto u Vojvodini, 15. staro germansko pleme, 16. hodati (3. l. prez.), 18. žal, plaža (provinc.), 19. zanos (tuđ.), 21. naš novac, 23. lična zamjenica, 24. postolari, cipelari, 25. igraća karta, 26. Grčka, starogrčki (h = j), 28. pogranična želj. postaja u Sloveniji.

Odgonetke treba poslati uredništvu do 30. kolovoza. Među odgonetače podijelit će se 20 nagrada.